

SIJSELE VELDSTRAAT

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK VERSLAG VAN DE RESULTATEN

Titel: Sijsele Veldstraat

Erkend archeoloog: Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114

Auteurs: Bot Bart

Advies specialisten: /

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: 2025B77

Locatiegegevens: Provincie West-Vlaanderen, Damme, Sijsele, Veldstraat, Nieuwe Weg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: $x_{\max}$, $y_{\max}$; $x_{\min}$, $y_{\min}$: 77095, 211456; 76968, 211312

Kadastergegevens: Damme, afdeling 7, Sijsele, sectie C, perceelnrs. 1007A en 1009C

Betrokken actoren: Bart Bot (erkend archeoloog)

Plaats en datum: Ledeborg, 17/02/2025

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie BV.

Bart Bot Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

1.	Inleiding	3
1.1.	Onderzoeksopdracht	3
1.2.	Wettelijk kader	3
1.3.	Randvoorwaarden	4
2.	Onderzoeksmethode	5
2.1.	Motivering	5
2.2.	Organisatie	5
3.	Kader en aanleiding	6
3.1.	Topografische situering	6
3.2.	Huidige situatie	8
3.3.	Geplande werken	10
4.	Assessmentrapport	12
4.1.	Landschappelijk situering	12
4.2.	Geologische situering	14
4.3.	Bodemkundige situering	17
4.4.	Historische schets	19
4.5.	Historisch kaartmateriaal	24
4.6.	Archeologische voorkennis	31
4.6.1.	Archeologische prospecties en opgravingen	31
4.6.2.	Archeologische en historische indicatoren	42
5.	Synthese	45
5.1.	Archeologisch verwachtingspatroon	45
5.2.	Onderzoeksvragen	46
6.	Synthese	47
7.	Bibliografie	49
8.	Figurenlijst	49

1. INLEIDING

1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt een geplande omgevingsaanvraag met betrekking tot **het verkavelen van gronden** ter hoogte van de stad Damme en meer bepaald de deelgemeente Sijsele (provincie West-Vlaanderen). Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte genomen is en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie, conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied, en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2. WETTELIJK KADER

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot het verkavelen van gronden waarbij de totale oppervlakte

van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa **9980m²**. Vandaar is men verplicht een archeologienota bij de aanvraag in te dienen.

Op het gewestplan bevindt het plangebied zich ter hoogte van 'woongebieden'. De woongebieden zijn bestemd voor wonen, alsmede voor handel, dienstverlening, ambacht en kleinbedrijf voor zover deze taken van bedrijf om redenen van goede ruimtelijke ordening niet in een daartoe aangewezen gebied moeten worden afgezonderd, voor groene ruimten, voor sociaal-culturele inrichtingen, voor openbare nutsvoorzieningen, voor toeristische voorzieningen, voor agrarische bedrijven. Deze bedrijven, voorzieningen en inrichtingen mogen echter maar worden toegestaan voor zover ze verenigbaar zijn met de onmiddellijke omgeving.

1.3. RANDVOORWAARDEN

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen

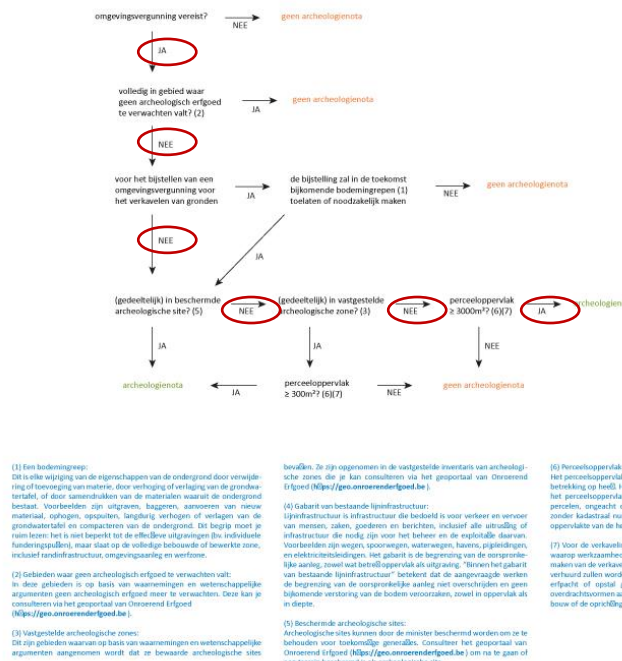
Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 verplicht de aanvrager van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen of voor het verkavelen van gronden om in bepaalde gevallen een archeologienota bij de vergunningsaanvraag te voegen. In die gevallen stelt de aanvrager, voorafgaand aan de vergunningsaanvraag, een erkend archeoloog aan die een archeologisch vooronderzoek uitvoert en de archeologienota opmaakt. Die wordt dan gemeld aan het agentschap Onroerend Erfgoed of, indien van toepassing, de erkende onroerenderfgoedgemeente.

Of een aanvrager verplicht is een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag, is afhankelijk van de situatie. Voor omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen (artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet) en voor omgevingsvergunningen voor het verkavelen van gronden (artikel 5.4.2 van Onroerenderfgoeddecreet) zijn de criteria en drempels verschillend. Deze beslissingsboom helpt je om na te gaan of het bouwproject dat je wenst te ondernemen of waarvoor je een vergunningsaanvraag behandelt, door deze verplichting wordt gevat of niet. Raadpleeg bij twijfel steeds de geldende regelgeving.

Het ene schema geldt voor omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen, het andere voor omgevingsvergunningen voor het verkavelen van gronden. Deze schema's leiden je aan de hand van korte vragen doorheen de verschillende wettelijke criteria. De gebruikte termen worden in de legende geduid. Via het **geoportaal** kan je opzoeken of het terrein zich situeert in een beschermde archeologische site, in een vastgestelde archeologische zone of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Wanneer er geen aanduiding op het geoportaal verschijnt gaat het om de drempelwaarden oppervlakte 3000 m² of meer en (in geval aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen) bodemingreep 1000 m² of meer. Je kan zoeken tot op perceelsniveau.

Is het eindresultaat van jouw weg doorheen de beslissingsboom "geen archeologienota", dan hoeft er geen archeologienota opgemaakt en bij de aanvraag gevoegd te worden. Is het resultaat "archeologienota", dan is dit wel het geval. Ben je niet verplicht om een archeologienota te laten opstellen en komen er toch archeologische sporen of vondsten aan het licht tijdens de uitvoering van de bouwwerken, dan is dat een toevalsvondst. Die meld je binnen de drie dagen aan het agentschap Onroerend Erfgoed, waarna onze archeologen een onderzoek komen uitvoeren. De kosten daarvan worden gedragen door de Vlaamse overheid.

Criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden

Dit schema heeft betrekking op omgevingsvergunningen voor het verkavelen van gronden. Voor omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen, zie het andere schema.

Figuur 1 Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden, deel 1. (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)

2. ONDERZOEKSMETHODE

2.1. MOTIVERING

Doel van het bureauonderzoek is een zo helder mogelijk beeld te vormen van het archeologisch potentieel. Deze drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. Deze archeologische verwachting wordt getoetst en vergeleken met de geplande werken. Op die manier kan een gefundeerde uitspraak gedaan worden of er al dan niet verder archeologisch onderzoek is aangewezen.

2.2. ORGANISATIE

Om de archeologienota op te stellen werden verschillende bronnen geraadpleegd. Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer. Zo werden diverse bouw- en funderingsplannen verkregen om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen op de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen vormen van de fysisch-geografische situatie, een historisch kader te schetsen en bekende archeologische vindplaatsen te kunnen aantonen, werden verschillende bronnen geraadpleegd. Het meeste kaartmateriaal werd teruggevonden via Geopunt¹. Dit is de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie. Daarnaast werd gebruik gemaakt van Cartesius², een databank met kaarten van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied en de ruime omgeving ervan werden de archeologische van de inventaris van agentschap Onroerend Erfgoed³ geraadpleegd. Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

De gebruikte bronnen waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site, niet opportuun geacht.

¹ <https://www.geopunt.be/kaart>

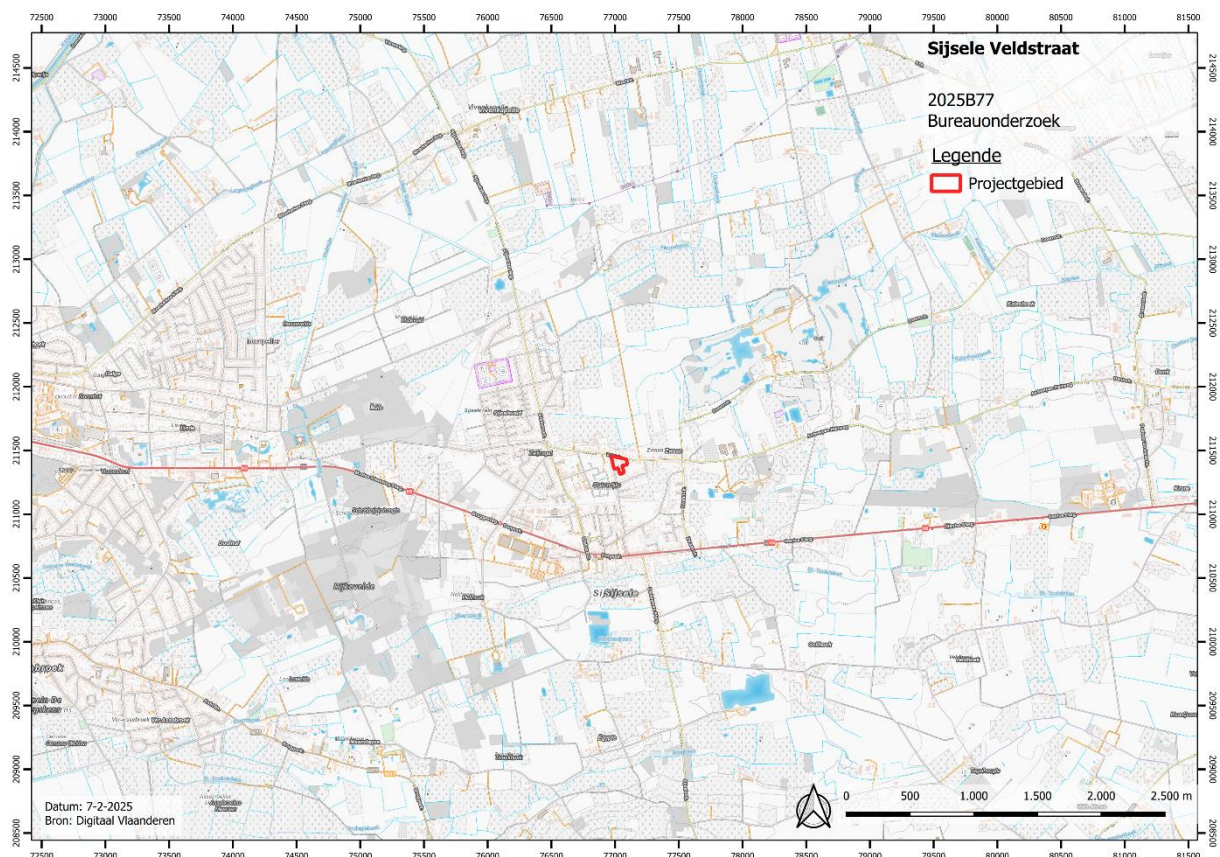
² <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

³ <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

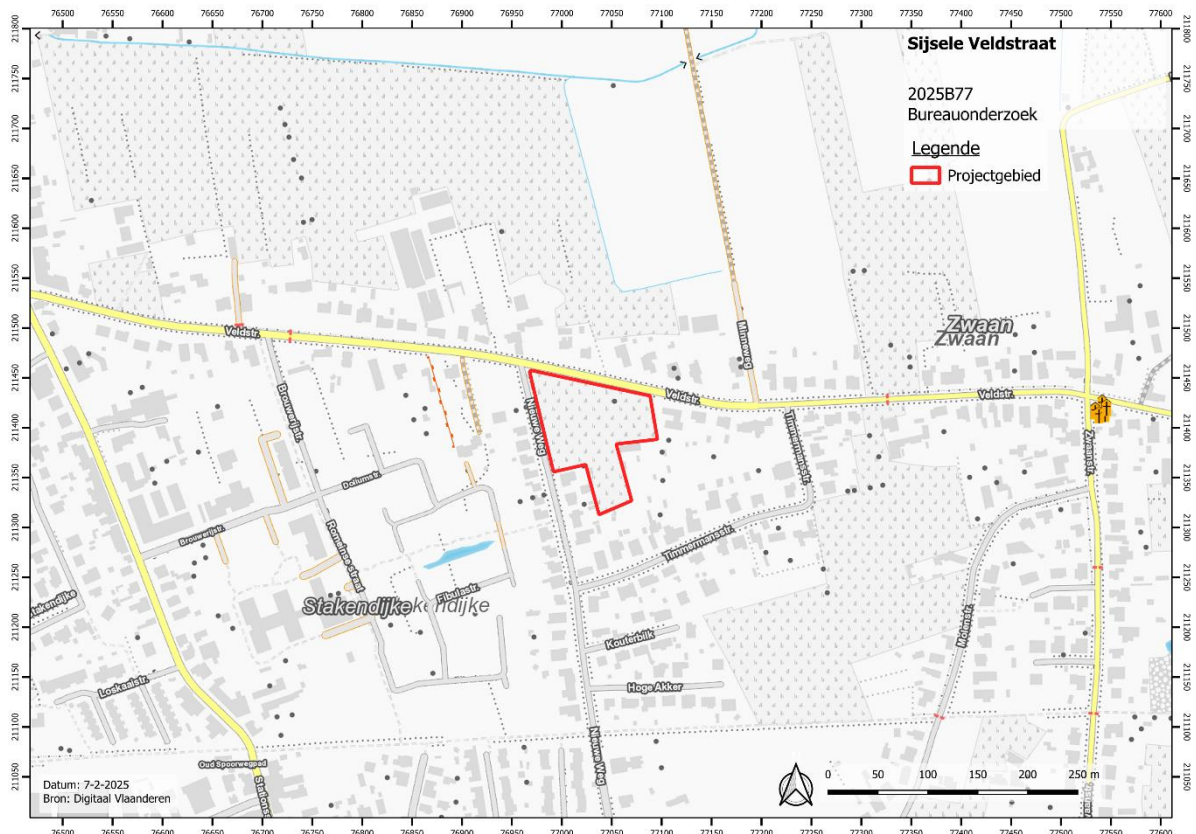
3. KADER EN AANLEIDING

3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING

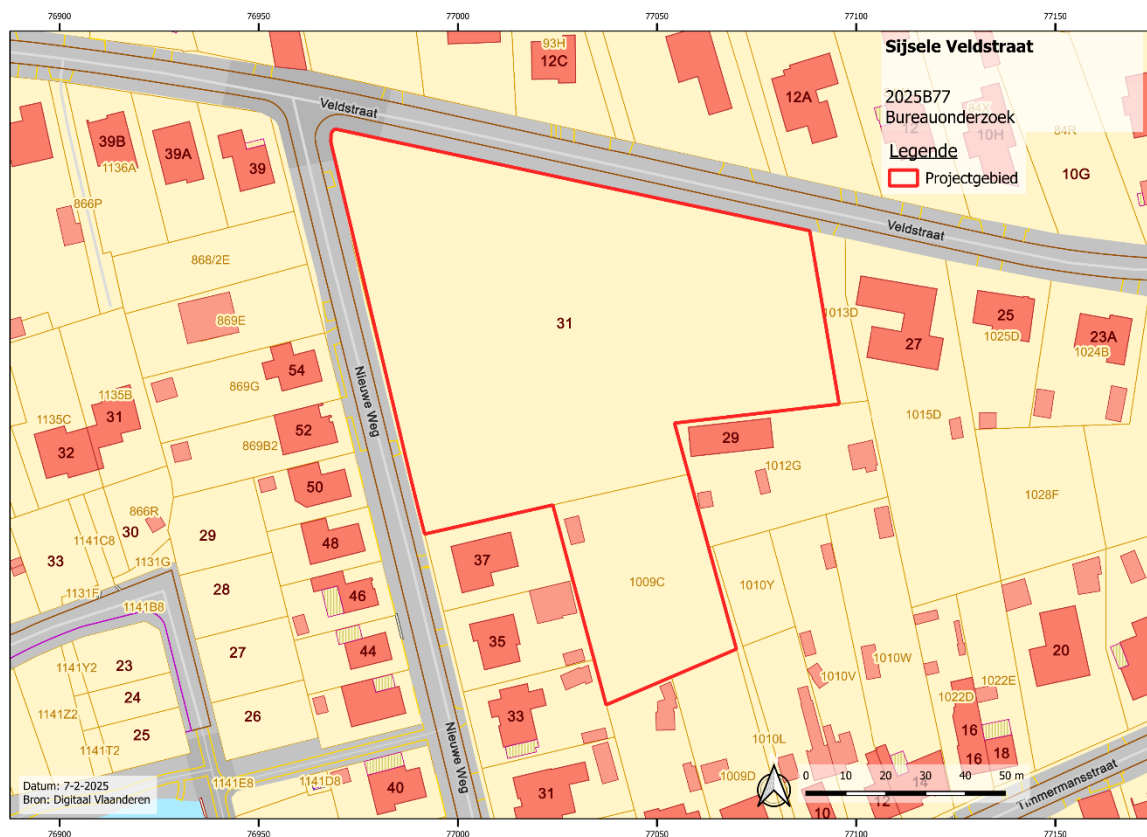
Damme is gelegen in het noordoosten van de provincie West-Vlaanderen en maakt deel uit van het arrondissement Brugge. Naast de hoofdgemeente Damme-centrum bestaat de stad ook nog uit de deelgemeentes Hoeke, Lapscheure, Moerkerke, Oostkerke, Sijsele en het dorp Vivenkapelle. Damme grenst in het oosten aan de gemeente Maldegem, in het zuiden aan de gemeente Beernem, in het westen aan de stad Brugge, in het noorden aan de gemeente Knokke-Heist, en in het noordoosten aan de gemeente Sluis (Nederland). Het plangebied situeert zich in de meest zuidelijke deelgemeente Sijsele. Binnen de fusiegemeente Damme is dit het meest verstedelijkte gebied met het grootste bewonersaantal. Ons plangebied ligt aan de noordelijke zijde van de gemeente, op 660m ten noorden van de Dorpsstraat met de Sint-Maartenskerk. Het plangebied ligt op de hoek van de Veldstraat en de Nieuwe Weg. Het projectgebied heeft een totale oppervlakte van circa 9980m² en is kadastraal terug te vinden onder: Damme, afdeling 7, Sijsele, sectie C, perceelnrs. 1007A en 1009C.

Figuur 2 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)

Figuur 3 Topografische kaart (detail) met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 4 GRB-basiskaart met aanduiding deel van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)

3.2. HUIDIGE SITUATIE

Ons plangebied is momenteel in gebruik als weiland. Aan de westelijke grens, aan de Nieuwe Weg, staat een bomenrij. Binnen het plangebied staat een klein overdekt gebouwtje/stal.

Figuur 5 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

Figuur 6 Zicht op het plangebied vanaf de Veldstraat. (bron: google)

Figuur 7 Zicht op het plangebied vanaf de Nieuwe Weg. (bron: google)

3.3. GEPLANDE WERKEN

De opdrachtgever vraagt een omgevingsvergunning met betrekking tot het verkavelen van gronden. Een nieuwe wegenis wordt aangelegd met aansluiting op de Nieuwe Weg. In totaal worden 17 loten verkaveld met oppervlaktes variërend tussen 271m² en 660m². De geplande werken zullen resulteren in een volledige verstoring van het plangebied (Onroerend Erfgoeddecreet 2013 en Memorie van Toelichting).

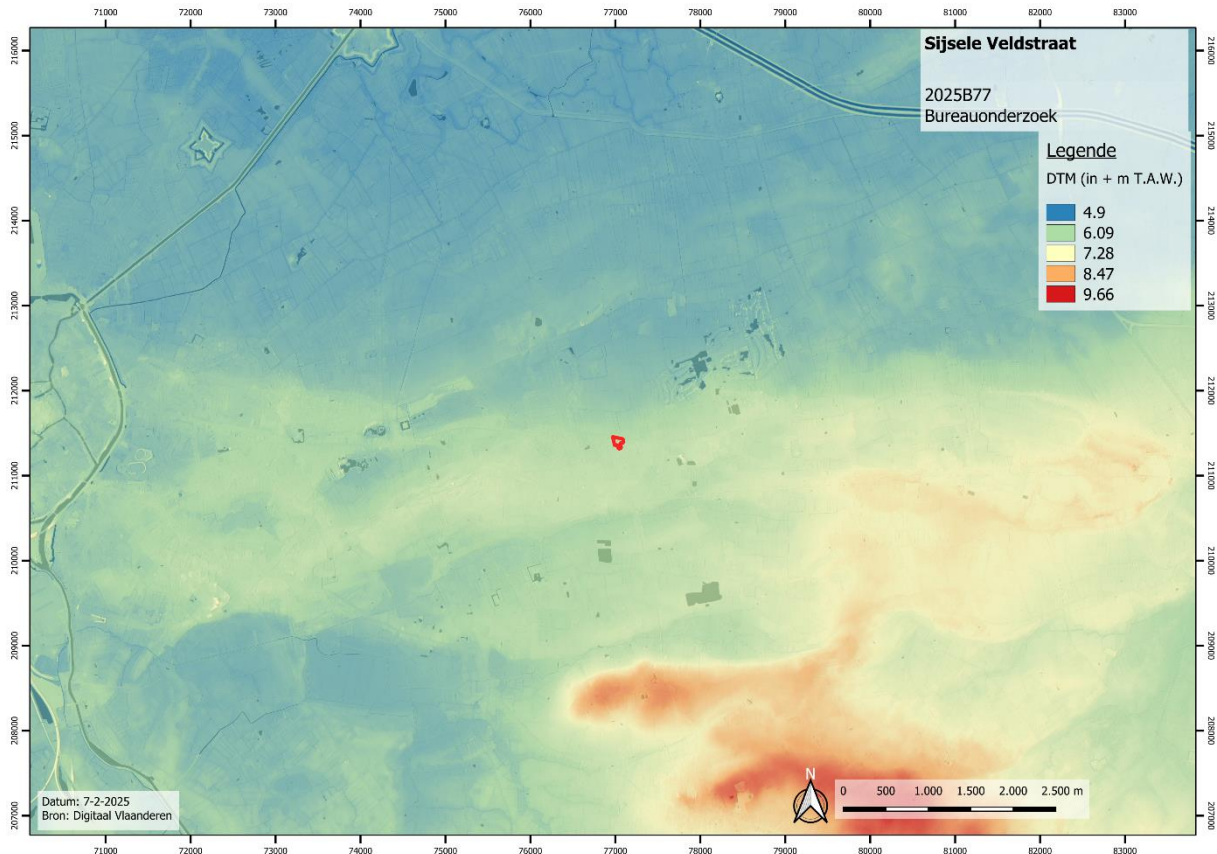

Figuur 8 Uitsnede uit het verkavelingsplan. (bron: opdrachtgever)

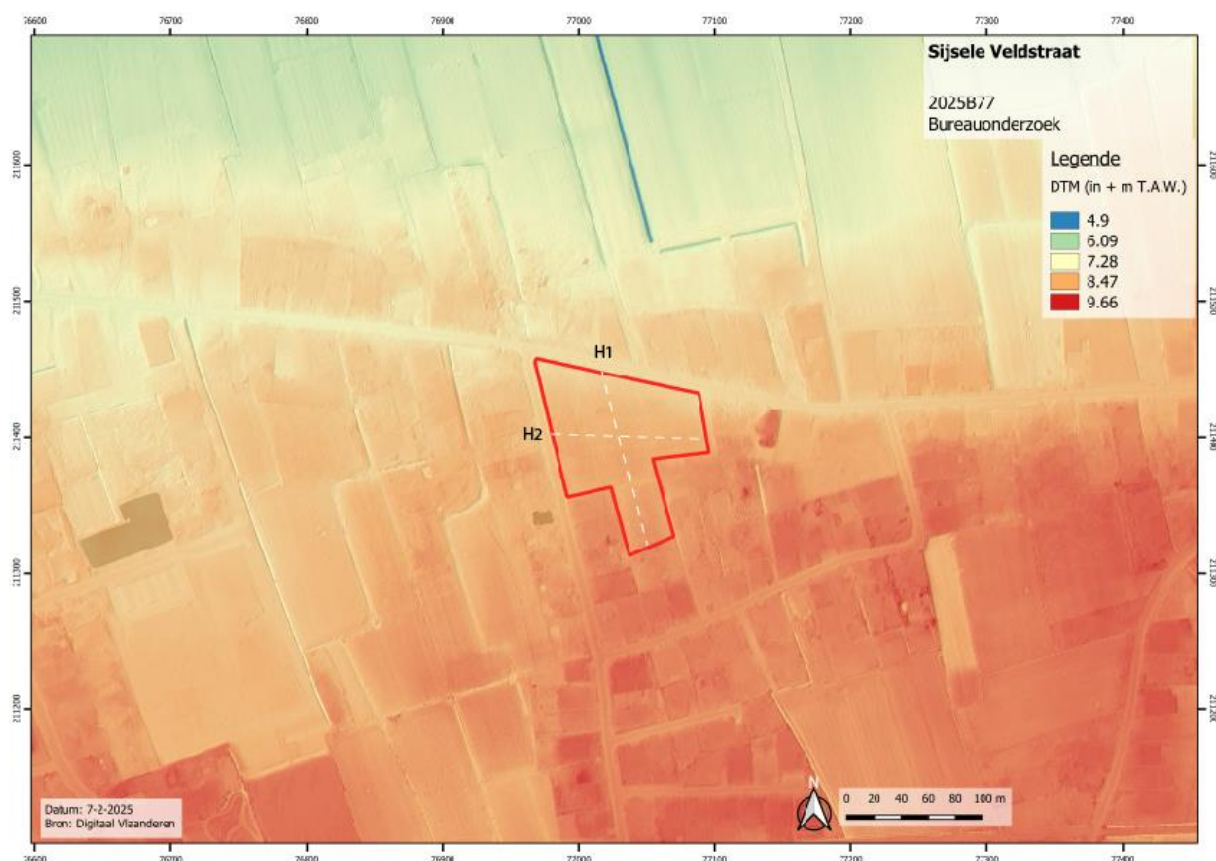
4. ASSESSMENTRAPPORT

4.1. LANDSCHAPPELIJK SITUERING

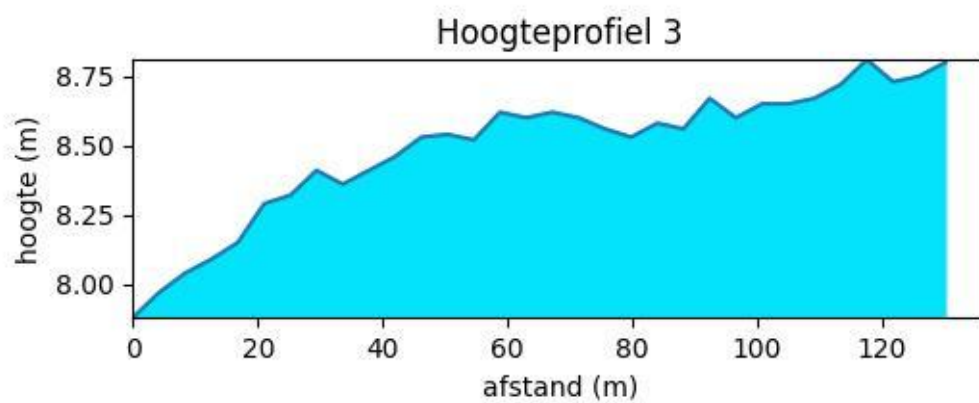
Sijsele is de enige deelgemeente van Damme die niet in poldergebied ligt, maar in de zandstreek. De grensovergang tussen beide geografische streken ligt op het grondgebied van deelgemeente Moerkerke. De hoogteligging bedraagt ongeveer +6m TAW in het noorden en +14m TAW in het zuidoosten. Op het grondgebied van Sijsele bevindt zich een belangrijke stuifzandrug die de gemeente van west naar oost doorkruist. Deze zandrug maakt deel uit van de grote duinenrug die van Gistel in het westen doorheen Sijsele en Maldegem in het oosten verder doorloopt tot de Antwerpse Kempen, en aldus de oude kustlijn volgt. De zandrug is in totaal meer dan 100km lang en lokaal tot 2km breed. Ons plangebied ligt aan de noordelijke zijde van deze zandrug. Het reliëf binnen het plangebied is relatief vlak met een TAW die schommelt tussen +7,75m en +8,75m TAW. Enkele waterlopen in de buurt zijn de Duinenbeek in het noorden en de Sint-Trudoledeken in het zuiden. De potentiële bodemerosiekaart toont aan dat er een zeer laag potentieel is op erosie. De geomorfologische kaart was niet beschikbaar.

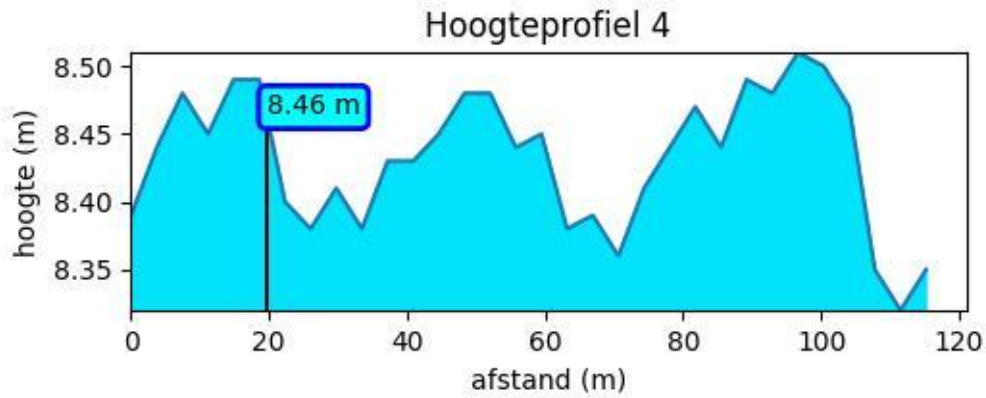
Figuur 9 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Informatie Vlaanderen)

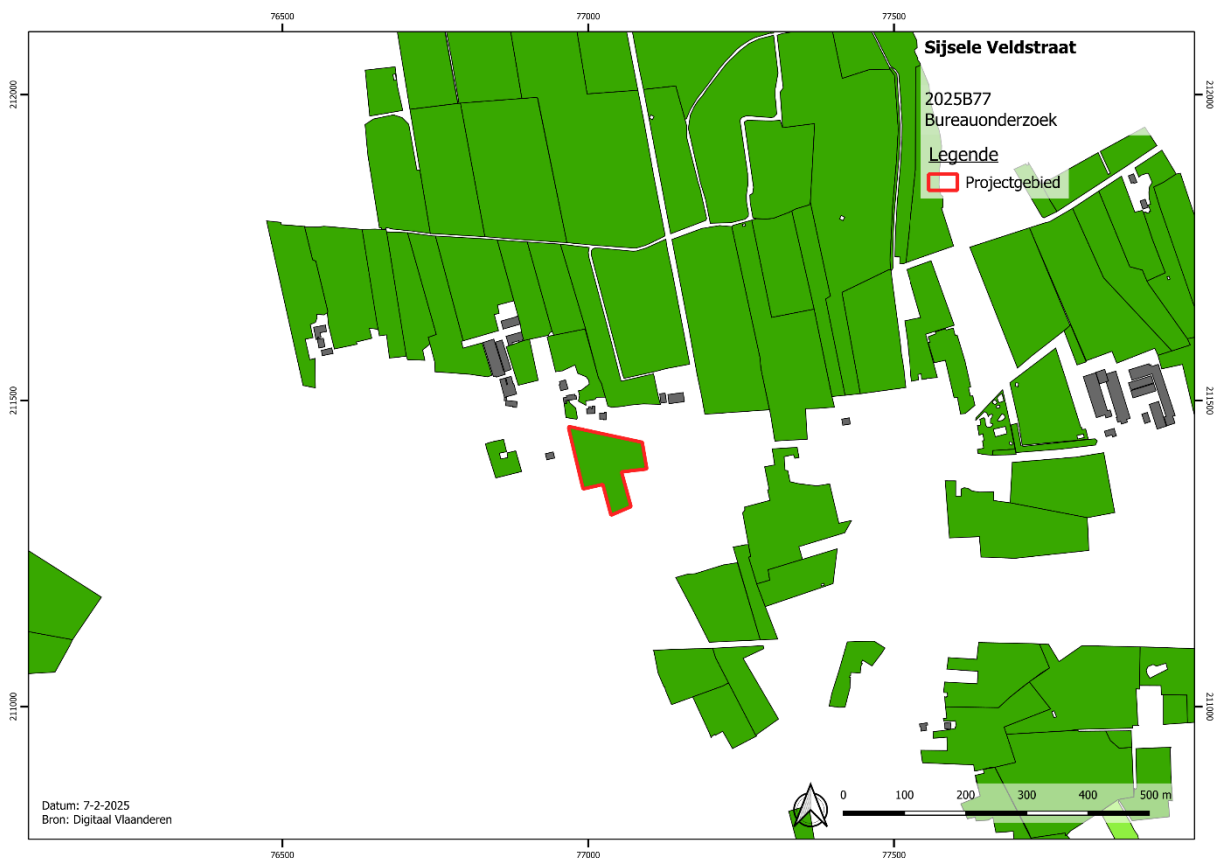
Figuur 10 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: Informatie Vlaanderen)

Figuur 11 Hoogteprofiel 1. (Bron: geopunt)

Figuur 12 Hoogteprofiel 2.

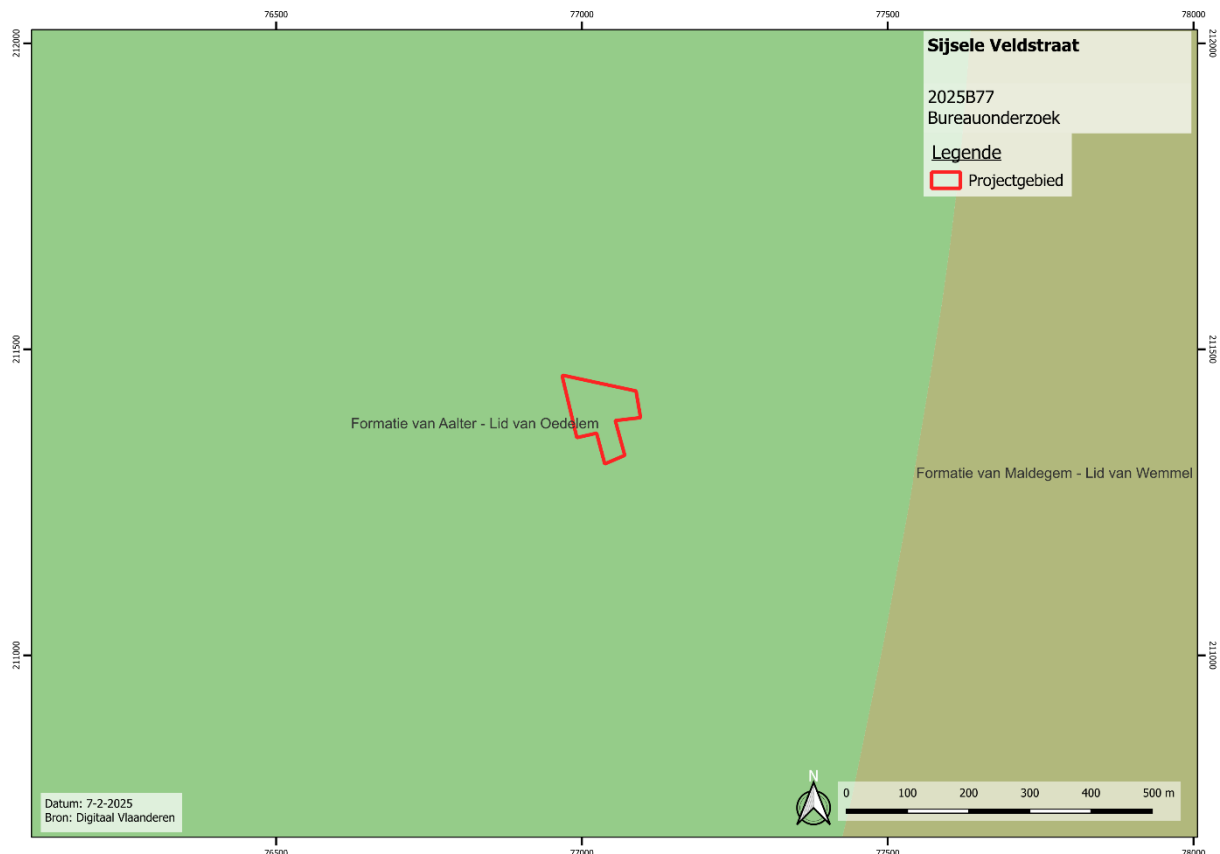
Figuur 13 Bodemerosiekaart met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

4.2. GEOLOGISCHE SITUERING

Het Tertiair is (was) een geologisch tijdvak dat de periodes Paleogeen (66,0-23,03Ma) en Neogeen (23,03-2,58Ma) omvat. Het is al enige tijd geen officieel erkend onderdeel meer van de chronostratigrafie zoals deze wordt vastgesteld door de *International Commission on Stratigraphy*.

De benaming wordt echter nog veelvuldig gebruikt en zal ook hier worden toegepast.⁴ Het projectgebied is gelegen ter hoogte van het Lid van Moen. eze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingmilieu).

Volgens de tertiair geologische kaart bevindt het plangebied zich ter hoogte van het Lid van Oedelem. Deze ondiepe mariene afzetting bestaat uit fijne donkergrijze tot bleekgrijze glauconiethoudende zanden, meestal met zeer veel schelpen (o.a. *Cardita*, *Turritella*, *Venericardia planicosta*). Naar onder toe vermindert de fossielinhoud van de zanden. De zanden zijn kalkhoudend, en soms zijn er drie gescheiden niveaus van kalkzandsteen waarneembaar. Het Lid van Oedelem vormt de top van de Formatie van Aalter, die gevormd werd in het Eoceen, meer bepaald in het Laat-Ypresiaan tot Vroeg-Lutetiaan (ongeveer 48 miljoen jaar geleden).

Figuur 14 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

⁴ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

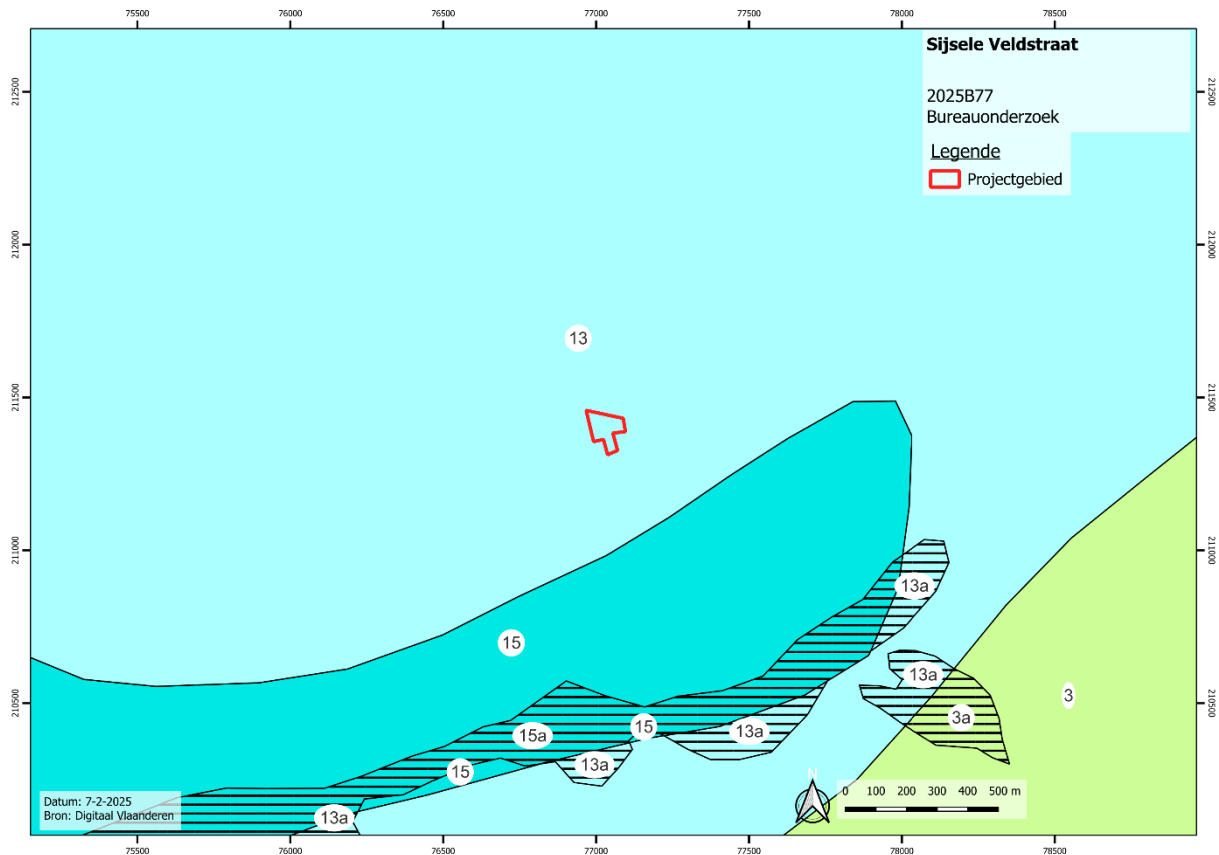
Het Tertiair (of liever het Neogeen) wordt gevolgd door de jongste periode in de aardgeschiedenis: het Quartair. Deze periode vangt dus 2.58 miljoen jaar geleden aan en is onderverdeeld in twee tijdvakken: het Pleistoceen en het Holoceen.

Het Pleistoceen (2.58Ma- 11.7ka) wordt gekenmerkt door grote schommelingen in het klimaat. De (vaak relatief lange) tijden waarin een koud klimaat bestond worden ijstijden (glacialen) genoemd. Tijden waarin het klimaat meer op dat van nu leek worden aangeduid met de term tussenijstijden (interglacialen) aangeduid. Deze grote klimaatschommelingen hadden grote gevolgen en de resultaten daarvan zijn vandaag de dag nog op veel plekken in het landschap te herkennen. Het jongste tijdvak is (vooralsnog) het Holoceen (11.7ka – heden). Dit tijdvak is gekenmerkt door een redelijk warm klimaat en is daarom ook geclassificeerd als een interglaciaal. Met name in het laatste deel van dit tijdvak is de invloed van de mens op de aarde sterk toegenomen, wat voor de geologie grote gevolgen heeft.⁵ De sedimenten van Quartaire ouderdom worden op grote schaal aan het oppervlak aangetroffen en zijn weergegeven op de Quartairgeologische kaart volgens het principe van profieltypekartering. Daarbij worden lithologie, genese en (chrono-) stratigrafie aangehouden als de belangrijkste kenmerken waar gronden op worden ingedeeld. De dikte van de Quartaire afzettingen varieert sterk in Vlaanderen, van minder dan een meter tot circa 30 meter.⁶

Tijdens de Dryasperiode (15000 – 11600 BP), op het einde van het Pleistoceen, vormde zich in de omgeving van Brugge een typisch duinenlandschap. Door accumulatie van zand dat door aanhoudende noordwestenwinden aangevoerd werd vanuit het Noordzeebekken, dat toen nog een uitgestrekte droge zandvlakte was, vormden zich verschillende dekzandruggen zoals de grote rug Gistel-Maldegem-Stekene-Verrebroek. Onder deze eolische afzettingen bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan en nog dieper mariene en estuariene getijdenafzettingen van het Eemiaan (type 13 op de Quartair geologische kaart). De dikte van het quartair pakket bedraagt op deze plaats 10 tot 15m.

⁵ <http://www.stratigraphy.org/index.php/ics-chart-timescale> ICS, 2017

⁶ <https://www.dov.vlaanderen.be/page/quartairgeologische-kaart-150000> DOV, 2019

Figuur 15 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)

4.3. BODEMKUNDIGE SITUERING

Binnen het plangebied worden drie bodemkundige eenheden gekarteerd:

- **OB:** bebouwde gronden
- **Zcg:** matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B-horizont. Deze serie omvat Podzolen waarin de gleyverschijnselen voorkomen tussen 60 en 90 cm, dus steeds duidelijk onder de Podzol B. Het Podzol profiel blijft dus nagenoeg ongewijzigd daar het ontwikkeld is in een laag die door het grondwater nooit bereikt wordt. De waterhuishouding is goed in de winter, wel te droog en droogtegevoelig in de zomer. De bodem is matig geschikt voor zomergranen en aardappelen en weinig geschikt voor weiland.
- **Zdh:** matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont. De serie Zdh en de twee complexen ZdG en ZdP zijn bodems welke een matig nat Postpodzolgebied kenmerken. ZdG werd slechts bij de aanvang van de kartering gebruikt. Men beschreef ze toen ook als Postpodzol. Naast Postpodzolen kunnen ook lokaal enkele hydromorfe gronden voorkomen na het invoeren van de Postpodzol verdween . . G uit het kaartbeeld en werd het

4.4. HISTORISCHE SCHETS⁷

Sijsele wordt voor het eerst vermeld in een charter uit 961 als “Siedsela”. Later komen ook nog de benamingen “Sisela” (1116), “Sisele” (1123), “Ziesseele” (1246) en “Sysseele (1568) voor. De uitgang “-sele” verwijst naar een erfpachthoeve of “sala”, uitgebaat door een Frankische boer, Siedsu (“Sij-”), die waarschijnlijk in de 6de eeuw op een domein van de Frankische koningen met de ontginning langs de Dorpsbeek begon en tevens de Rijckeveldelanden in bezit had. Zijn nakomelingen maakten het domein erfelijk en evolueerden tot Heren van Sijsele, leenmannen van de Frankische koningen. Vermoedelijk omstreeks dezelfde tijd was nog een tweede Frankische familie neergestreken op “Rostune”, waar ze een omwalde pachthoeve oprichtte een paar kilometer oostwaarts langs dezelfde beek. Het oorspronkelijke Sijsele ontstond bijgevolg als Frankische nederzetting, waar enkele heerlijkheden met feodale rechten werden opgericht. De dichtstbijzijnde Frankische begraafplaats is op Rijckevelde te situeren. De kerstening van het Brugse Ommeland begon vermoedelijk omstreeks het midden van de 7de eeuw onder de in 641 benoemde bisschop Eligius van Noyon-Doornik. Voor zover bekend bestonden er vóór 800 in het Brugse Ommeland slechts twee parochies, met name Sijsele en Snellegem. Beide uitgestrekte domeinen waren gelegen in de zandstreek en werden van elkaar gescheiden door de Reie, waarlangs in de 9de eeuw Brugge zou ontstaan. Sijsele groeide uit tot één van de machtigste en meest uitgestrekte heerlijkheden van de streek, waarbij het domein zich uitstreckte ten oosten van de Reie en de huidige gemeenten Asseboek, Sint-Kruis, Sijsele, Oedelem, een deel van Koolkerke en een deel van Brugge omvatte. Sijsele vormde samen met Weinebrugge en Snellegem de “Pagus Flandrensis”. Kerkelijk behoorde het gebied tot het bisdom Noyon-Doornik. In de 9de eeuw werd dit domein onder Boudewijn I, de eerste graaf van Vlaanderen, grafelijk bezit. Vermoedelijk circa 862 werd Sijsele door hem geschonken aan het Sint-Maartenskapittel van Utrecht. Vóór 875 bestond er reeds een bedehuis gewijd aan Sint-Martinus, gebouwd als burchtkapel op het domein van de Heer van Sijsele. Door de bevolkingstoename en de groei van de parochie door het vrijkomen van uitgestrekte stukken aangeslibde grond tijdens de zogenaamde Karolingische regressie, verspreidde de bevolking zich steeds meer. Daardoor ontstond de noodzaak om vanuit de moederparochie Sijsele nieuwe parochies te stichten, onder meer in 875 de Onze- Lieve-Vrouwparochie in Brugge, in de 10de-11de eeuw Sint-Kruis (beide op het westelijk deel van het grondgebied), in 1184 Oedelem (zuidelijk deel) en circa 1350 Viven (noordwestelijk deel, cf. Vivenkapelle). Wellicht in het begin van de 11de eeuw werd, ter vervanging van het eerste bedehuis, een Romaanse Sint-Martinuskerk opgetrokken als hoofdkerk van de parochie Sijsele, een kruiskerk met een spitse Romaanse vieringtoren.

⁷ [Sijsele | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) (geraadpleegd op 10/02/2025)

In de eerste helft van de 11de eeuw werd onder één van de Elzasser graven een indrukwekkende waterburcht een honderdtal meter ten zuidwesten van de kerk gebouwd, het zogenaamde "Hof van Sijsele", waarin de Heren van Sijsele hun onderkomen vonden. Op initiatief van de graven van Vlaanderen nam men vanaf de 9de-10de eeuw aanvang met het indijken en droogleggen van de omliggende uitgestrekte moerassen of "spaermaelghen", die geregeld vanuit het Zwin overstroomd werden, cf. toponiemen als o.m. "Zwingsgat", "Stakendijke" en "Ziltemeersen". Tevens werden op de droge zandruggen akkers aangelegd, ontgonnen vanuit enkele hofsteden. Secundaire zandstreekwegen als de Schardauwstraat werden aangelegd ter verbinding van de hofsteden en de akkers. De oudst gekende hofsteden op het grondgebied van Sijsele zijn het "Hof van Sijsele", het "Hof ter Bolle" op de wijk Estegem, het "Hof ter Ostijne" (Rostune) en het "Hof van Kaleshoek", allen gelegen op een terp en voorzien van een ronde omwalling en een kouter.

De Spermalieabdij te Sijsele gaat terug tot 1241-1243. Deze abdij is verantwoordelijk voor enkele inpolderingen, onder meer van de Spermaliepolder in de 13de eeuw. Om hun status hoog te kunnen houden, dienden de Heren van Sijsele in de loop der tijd grote delen van hun grond te verkopen, onder meer aan de Heren van Oostkerke, Viven en Praet. Voor de uitbreiding van de stad Brugge werd in de tweede helft van de 13de eeuw een tweede grachtengordel met vestingmuren en monumentale poorten voorzien, met daarbuiten een brede onbebouwde zone. Ofschoon de Heren van Sijsele zich verzetten, diende, bij de afbakening van de oostgrens, een groot deel van de heerlijkheid Sijsele te worden afgestaan. De onteigening hiervoor gebeurde in 1275 op initiatief van gravin Margaretha van Constantinopel. Hierna koos de Heer van Sijsele partij voor de koningsgezinde Ieliaards waarna in 1302 zijn kasteel verwoest werd onder bevel van Willem van Gullik, die samen met Pieter de Coninc ook het nabijgelegen kasteel van Male verwoeste. Deze vernielingen leidden tot de Brugse Metten en de Guldensporenslag. Op 23 oktober 1303 werd door waarnemend graaf van Vlaanderen, Filips van Thiette, de heerlijkheid Sijsele verbeurd verklaard en bij de stad Brugge gevoegd. De inwoners werden Brugse poorters en de eigendommen van de Heren van Sijsele bleven grafelijk domein tot in 1360. Ofschoon de heerlijkheid Sijsele na 1305 terug werd opgericht, bleef dit onder het bestuur van de Burg van Brugge. Het kasteel van Sijsele werd niet meer heropgebouwd. Het reliëf in de bodem een 100-tal meter ten zuidoosten van de hoeve "Hof van Sijsele", getuigt nog van de ruïne waarvan eeuwenlang stenen werden gerecupereerd.

Door de sterke bevolkingstoename vanaf de 12de-13de eeuw, was men gedwongen de ontginningen op het grondgebied van Sijsele sterk uit te breiden. Buiten de zandruggen werden de komvormige depressies drooggelegd door het graven van watergangen naar de polders. In deze periode werden te Sijsele vele nieuwe hoeves opgericht, voornamelijk op de rand van een droge zandrug en een natte depressie. Het "Goed Ter Velde" op de Veldhoek, aan de rand van het Maldegemveld, en het "Goed Rijckvelde" in het zuidwesten van het grondgebied, herinneren beide aan het woeste bos- en

heidelandschap (= veld) waarin deze bedrijven werden gevestigd. In deze periode werden het Sijsele- en Maleveld gebruikt als gemeenschappelijke weidevelden voor het vee. In 1267 werd melding gemaakt van de wijk "Den Doorn" langs de Antwerpse Heirweg, van waaruit de bossen in het noorden van Sijsele werden ontgonnen. In de loop van de 15de eeuw werd het kasteel Rostune verkocht aan de Heren van Gruuthuuse - tevens de toenmalige eigenaars van het Hof van Sijsele - die de oorspronkelijke burcht lieten ombouwen tot een gotisch kasteel. In 1462 werd het door Lodewijk van Gruuthuuse opnieuw verkocht aan Arnould van Bourgondië, een bastaardneef van Filips de Goede. Na zijn dood werd in 1488 het kasteel geplunderd en verwoest door de oproerige Bruggelingen. Het herstel gebeurde door Willem, de zoon van Arnould, die met de schadeloosstelling Brugge het domein kon verfraaien. Het kasteel met torentjes en kantelen, bijgebouwen, neerhof en poortgebouw, gelegen recht tegenover de Rostunestraat, wordt onder meer weergegeven op de kaart van Pieter Pourbus (1561-1571) en op een manuscript van Patricius Beaucourt de Noortvelde. Later gaat Rostune over naar de familie Van Schoore. In de middeleeuwen werd het omwalde goed "Rijckvelde" tot kasteeldomein uitgebouwd. Fragmentarische archivalische bronnen wijzen erop dat het een leengoed is van de Burg van Brugge endat verschillende particulieren in de postmiddeleeuwse periode de titel van "Heer van Rijckvelde" droegen. In de loop van de 16de eeuw verhef de Spaanse koning Filips II de heerlijkheid Sijsele tot baronie, die in 1558 verkocht werd aan Juan Lopez-Gallo, tevens eigenaar van de heerlijkheid Male. Ook de "steghere" in de Burg van Brugge werd aangekocht, zodat de vierschaar van Sijsele er kon blijven zetelen. De nakomelingen verkochten in 1679 de jurisdictie over Sijsele aan het Brugse Vrije, terwijl de titel van Heer van Sijsele overging op Jozef van Schoore, Heer van Rostune. In 1746 werden beide eigendom van de markiezen de Sucre. In 1559 werd de parochie Sijsele bij het nieuw opgerichte bisdom Brugge gevoegd. Tijdens de geuzenstrijd in 1578 werden de Sint-Martinuskerk en de Spermalieabdij verwoest. De kerk werd erna hersteld met gerecupereerde bouwmaterialen afkomstig van de abdij, die niet meer werd herbouwd. Pas hersteld, werd de kerk opnieuw toegetakeld door de Hollandse troepen in 1634 en door Franse invallers in 1676, waarbij ze gedeeltelijk afbrandde. In de 16de eeuw bestond het domein "Rijckvelde" hoofdzakelijk uit bossen met enkele stukken woest land. Vanaf dan zijn er duidelijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van de gebouwen die de kern vormden van de huidige landhuis- en hoevegebouwen. Op de kaart van het Brugse Vrije van Pieter Pourbus (1561-1571) gekopieerd door Pieter Claeissens (1597), wordt "Rijckvelde" weergegeven als een opperhof-neerhofs site met dubbele omwalling. Op het opperhof staat een torenvormige constructie getekend, wellicht de kern van de nog steeds aanwezige toren van het landhuis. Op het neerhof ten zuiden ervan staan enkele losse gebouwen; in een moerbalk staat een datering - wellicht te lezen als "1621"-, die erop wijst dat vermoedelijk in het begin van de 17de eeuw een belangrijke heropbouw of herinrichting van oudere hoevegebouwen plaats vond.

Een landboek van Sijsele daterend van 1668-1669, geeft een beeld van de ongelijkmatig verdeelde bewoning in die periode, een toestand die grotendeels overeenstemt met de bewoningsconcentratie op het einde van de middeleeuwse bevolkingstoename, tevens weergegeven op de kaart van Pieter Pourbus. Opmerkelijk is de tot dan nog steeds kleine dorpskern bestaande uit de kerk, het kerkhof dat tot op de huidige steenweg reikt en slechts enkele huizen, aan west- en zuidzijde palend aan het toenmalige dorpsplein. Aan de noordzijde van het kerkhof, waar thans de huidige steenweg doorloopt, bevonden zich de pastorie en een herberg, genaamd het "Schottershof", wat wijst op het bestaan van een schuttersgilde. De dichtst bewoonde kern op Sijsele blijft de wijk "Den Doorn". In het westelijk deel ervan lagen de bewoonde plaatsen sterk gegroepeerd langs de Antwerpse Heirweg en de huidige Veldstraat. In het oostelijk deel was de bebouwing geconcentreerd in de wijk "Estegem", met onder meer een viertal hoeves langs de Doornstraat. Andere bewoningskernen zijn onder meer "Veldhoek", "Stakendijke" en "Hekhoek". De kaart van Pieter Pourbus duidt ook de gehuchten "Allekerke" en "De Zwane" ten oosten van de dorpskern aan. Het zuidelijk deel van Sijsele werd gekenmerkt door zeldzame, verspreide bewoning langsheen Zomer-, Zwin- en Schardauwstraat. De rest van het gebied is onbewoond, met uitzondering van de oudere, reeds vermelde hofsteden, die veelal door een dreef verbonden zijn met de weg. In de 16de en 17de eeuw was er de ontwikkeling van de landbouwnijverheid, met de oprichting van enkele houten staakmolens op het grondgebied van Sijsele, o.m. de Veldmolen en de Spermaliemolen bij de abdij, beide weergegeven op de kaart van Pieter Pourbus (1561-1571), en de Allekerkemolen (1632).

Onder het Oostenrijks bewind werd in 1769 de (oude) Antwerpse Heirweg vanaf Male 800m naar het zuiden verlegd, rechtgetrokken en heraangelegd met kasseien. Later maakte deze deel uit van de nieuwe steenweg over Eeklo naar Gent, aangelegd in 1778 om de oude Gentse heerweg te vervangen. Hierbij werden de grachten van het Hof van Rostune gedempt. Pas in 1783 werd de steenweg Maldegem-Sijsele-Brugge aangelegd. Hierdoor verloor de Antwerpse Heirweg zijn functie van belangrijke verkeersweg. Het feit dat de nieuwe steenweg langsheen de kerk liep, had tot gevolg dat de huidige dorpskern uitgroeide tot een grotere bewoningsconcentratie. De Ferrariskaart (1770-1778) geeft de kleine dorpskern met de Sint-Martinuskerk ten zuiden van de steenweg weer met aanduiding van de gehuchten "Tentecke" (Hekhoek), "Sysseelestraete", "Somerstraete", "Veldthoeck" en het vrij dicht bewoonde "Doorenstraete" (Den Doorn). De vele nieuwe hofsteden die in de loop van de 18de eeuw verspreid over het grondgebied van Sijsele werden opgericht zijn duidelijk zichtbaar. De Ferrariskaart toont daarnaast ook enkele concentraties van (vooral naald-) bossen, een gevolg van de bebossing van meersen en velden vanaf de 18de eeuw, waarbij ook het bestaande bos gedeeltelijk werd uitgebreid, onder meer het domein behorend bij het kasteel "Rijckvelde". Aan het einde van de 18de eeuw werd het Rijckveldebos deels ontgonnen voor

landbouwdoeleinden; in 1846 was het bos voor de helft verdwenen. Het Male- en Sijseleveld bleven onaangetast omdat ze nog steeds als gemeenschappelijke weiden in gebruik waren.

Na de Franse Revolutie schafte de Franse overheid de heerlijkheid Sijsele af, waarbij alle feodale en kerkelijke rechten wegvielen, met als gevolg het definitief verval van het Hof van Sijsele en van Rostune, waarvan enkel de hofsteden overbleven. In 1795 werd Sijsele een onafhankelijke gemeente. De overige wijken werden bij de Brugse randgemeenten gevoegd. Vanaf het einde van de 18de - begin van de 19de eeuw kende Sijsele een geweldige ontwikkeling, vooral dankzij de staatsbaan die dwars door het dorp liep, en langs dewelke de recente dorpskern tot ontwikkeling kwam. Zones die in de 18de eeuw nog onbewoond waren, zoals het gebied ten noorden en westen van de wijk "Den Doorn", werden ten gevolge van de ontginning van bossen, beboste meersen en ook van het Male- en Sijseleveld, in gebruik genomen door kleine landbouwbedrijven. Door de bloeiende landbouwnijverheid werden te Sijsele vele nieuwe (wind-)molens opgericht. Daarnaast ontwikkelde zich meer en meer een woonfunctie, gericht op het werkverkeer van en naar Brugge. In 1852 werd de spoorlijn Brugge-Eeklo aangelegd, met een station op het grondgebied van Sijsele langsheen de huidige Stationsstraat. In 1890 werd de Sint-Martinuskerk herbouwd in neogotische stijl. Rond de eeuwwisseling vestigden zich enkele bedrijven en fabriekjes te Sijsele. In 1913 werd in opdracht van baron Raphael Gillès de Pélichy het huidige kasteel Rijckvelde opgetrokken, vlakbij de hoeve en het oude kasteel. Het neogotische kasteel, omgeven door een park met vijver, werd als zomerverblijf gebruikt door de in Izegem residerende familie Gillès de Pélichy. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Sijsele een pleisterplaats voor de Duitse bezetter, met onder meer de vestiging van een brandweerkorps in het "Vredenhof" en de aanleg van een vliegveld. Tijdens het interbellum zette de verstedelijking van het dorp zich verder. Tijdens de Tweede Wereldoorlog bivakkeerden geallieerde soldaten onder andere in het kasteel Rijckvelde, waarbij vernielingen in het interieur werden aangericht. Na de Tweede Wereldoorlog, en in versneld tempo vanaf de jaren 1960, veranderde het uitzicht van sommige wijken ingrijpend door de continue toename van bebouwing, o.m. in nieuwe verkavelingen en langs nieuwe wegen. Het westelijk deel van de wijk "Den Doorn" vormde thans één geheel met de huidige dorpskern. In 1960 werd de spoorweg Brugge- Maldegem opgebroken; de oude bedding (Oude Spoorwegpad) is sinds de jaren 1980 ingericht als wandel-, fiets- en ruiterspad.

4.5. HISTORISCH KAARTMATERIAAL

Het projectgebied is gelegen aan de Veldstraat⁸ (het westelijk deel van de Antwerpse Heirweg). Deze weg is vermoedelijk een restant van de Romeinse weginfrastructuur, en gaat volgens sommige bronnen terug op een nog oudere (aarden) verkeers- en handelsweg, die vanuit Brugge de stuifzandrug volgde over Stekene naar Antwerpen. Tot in de 18de eeuw was het de belangrijkste verbindingsweg ten oosten van Brugge. Het toponiem “Stakendijke” verwijst naar het indijken en droogleggen van de uitgestrekte moerassen die geregeld vanuit het Zwin overstroomd werden vanaf de 9de-10de eeuw, en vooral in de 12de-13de eeuw.

Op de kaart van Pieter Pourbus uit 1561-1571 wordt er geen bebouwing afgebeeld binnen het plangebied. Ten westen van ons plangebied wordt een pad afgebeeld die de verbinding maakt tussen de Veldstraat en de Dorpsstraat.

De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Het is een interessant document, omdat alle gebouwen ingemeten werden en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat deze kaart vooral vanuit een militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten. Vermoedelijk moet de projectie lichtjes naar het noorden worden verschoven. Het gros van het plangebied wordt afgebeeld als akkerland met houtkanten. Mogelijk situeert zich een hoeve met boomgaard binnen het plangebied.

De kadastrale kaarten die tot de Atlas der Buurtwegen werden opgemaakt tussen 1843 en 1845 naar aanleiding van de uitvoering van een wet uit 1841. De bedoeling was een inventaris te maken van alle kleine wegen met openbaar karakter. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) wordt geen bebouwing afgebeeld binnen het plangebied. De Veldstraat en Nieuwe Weg staan reeds afgebeeld op deze kaart. De Popp-kaart is sterk gelijkaardig aan de Atlas der Buurtwegen. Op de Vandermaelenkaart moet de projectie naar het noorden worden verschoven. Op die manier bevindt de bebouwing zich, net als op de twee reeds genoemde kaarten, net buiten het plangebied aan de zuidoostzijde. Ook op de orthofoto van 1904 en 1939 staat er geen bebouwing afgebeeld ter hoogte van het plangebied.

Op de orthofotosequentie verandert de situatie weinig tussen 1971 en het heden. Er is een gestage groei van de bebouwing op te merken rondom het plangebied.

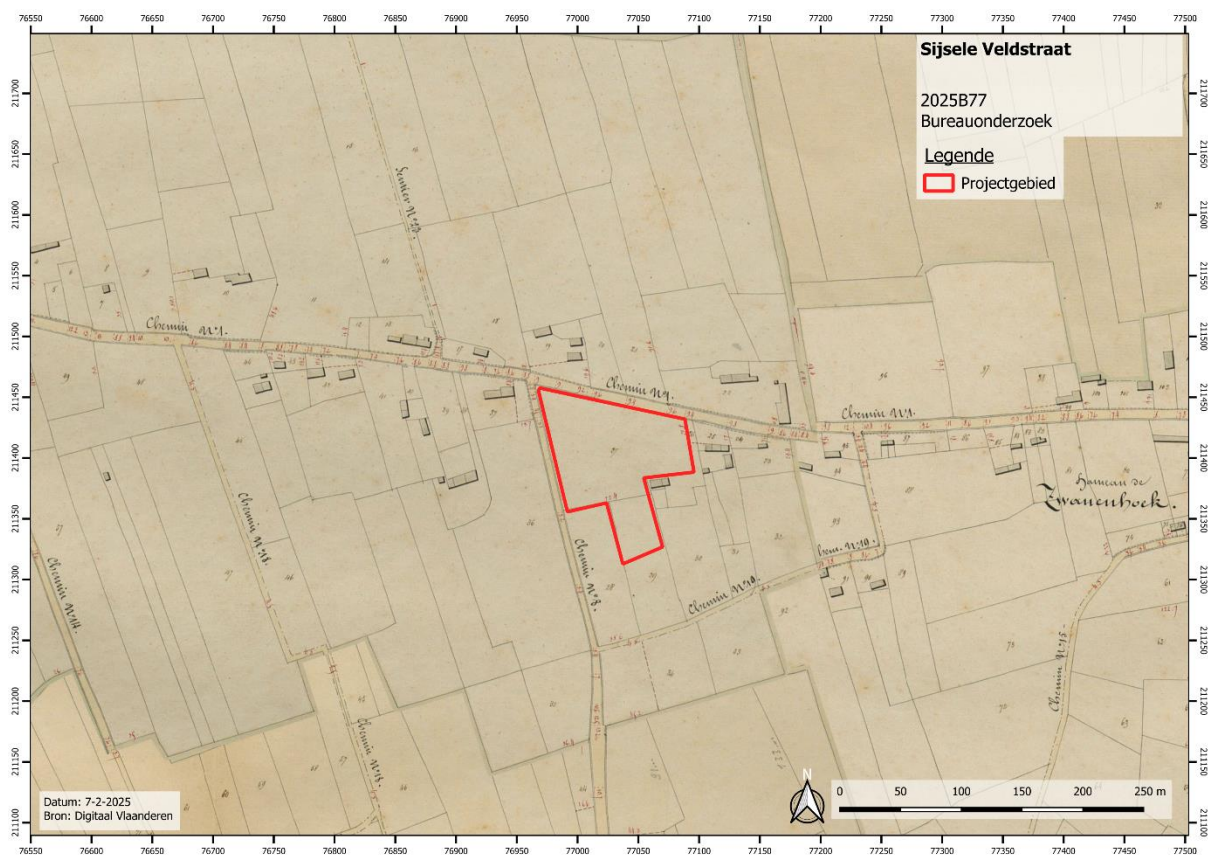
⁸ [Veldstraat | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

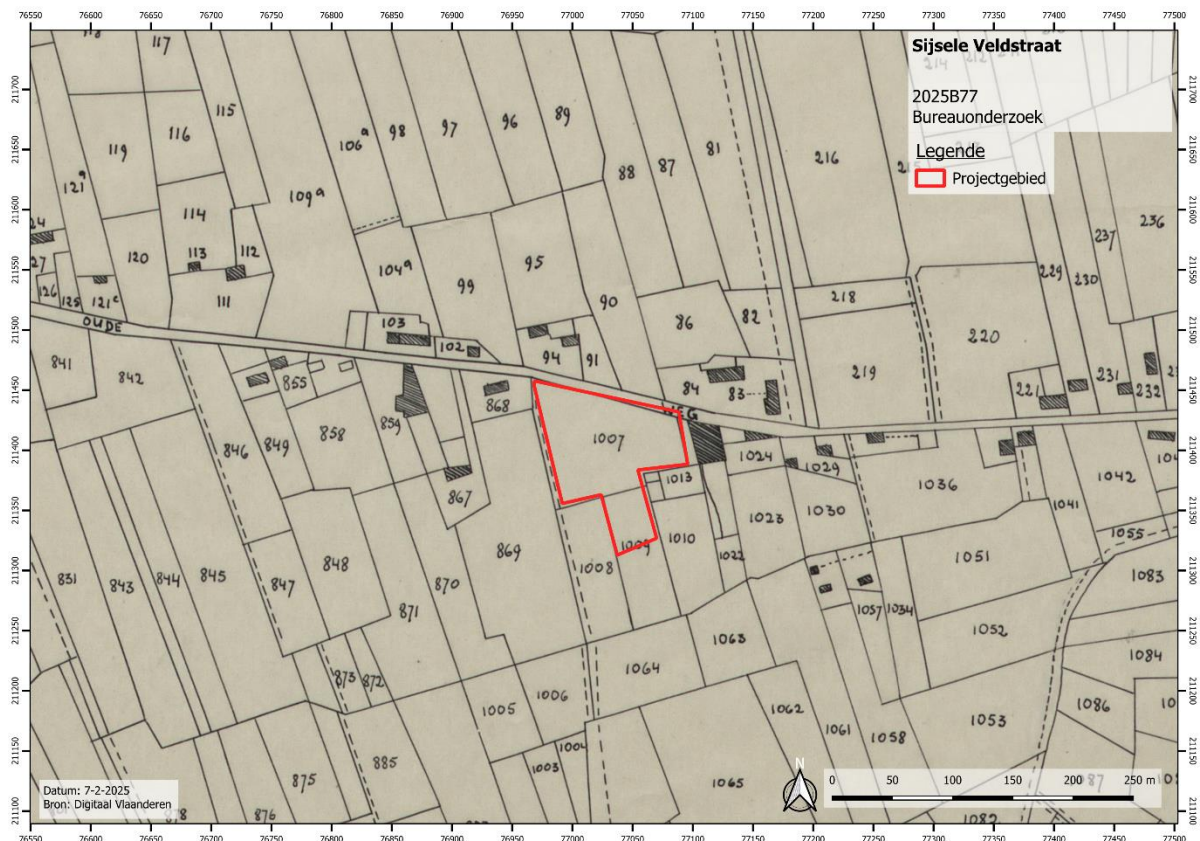
Figuur 17 Detail van de heraldische kaart van het Brugse Vrije van Pieter Pourbus uit 1561-1571, gekopieerd door Pieter Claeissens (1597), met situering van het projectgebied in het wit. Ten zuiden van het projectgebied liggen de Sint-Martinuskerk en de hoeve “Hof van Sijsele”, ten noorden de Spermalieabdij, ten zuidwesten het domein “Rijckewelde”, en ten zuidoosten “Rostune”. (bron: [Old map of Kaart van het Brugse vrije..jpg \(4500×2855\)](#))

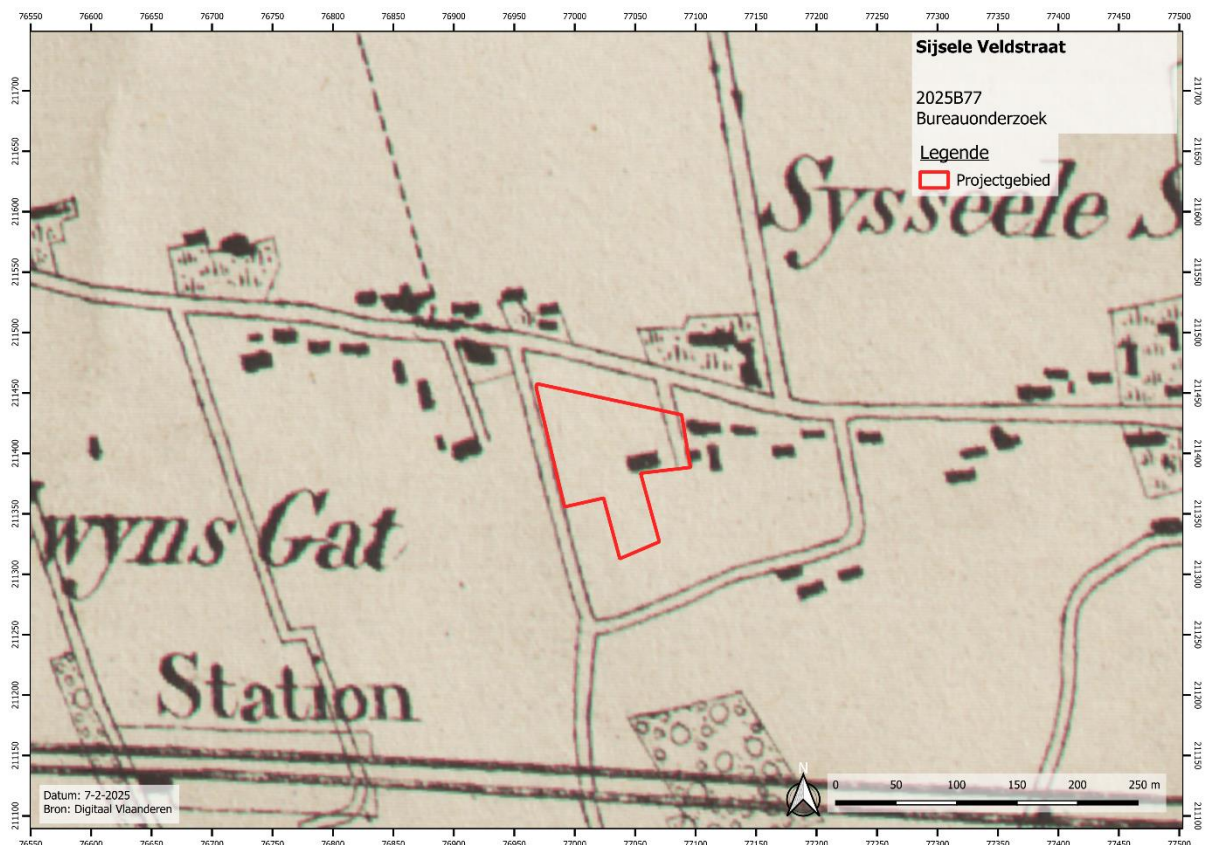
Figuur 18 Kaart van Ferraris (1777) met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

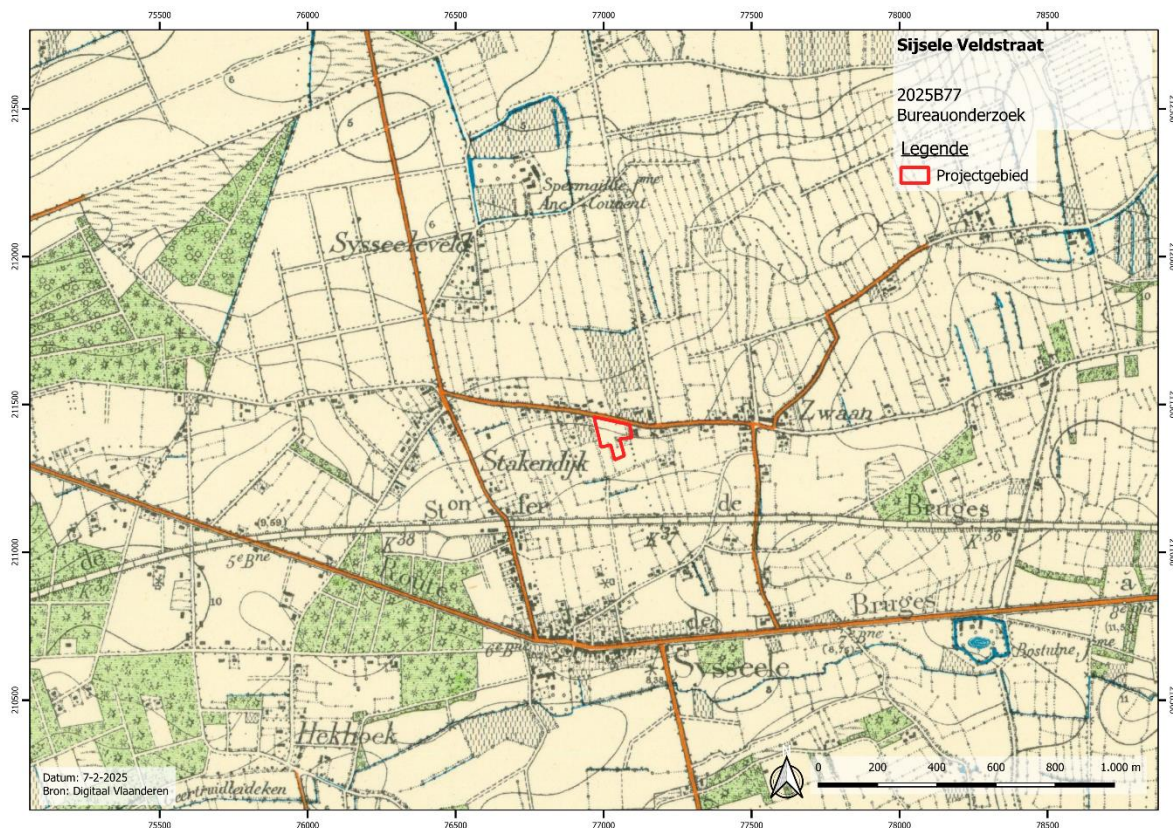
Figuur 19 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)

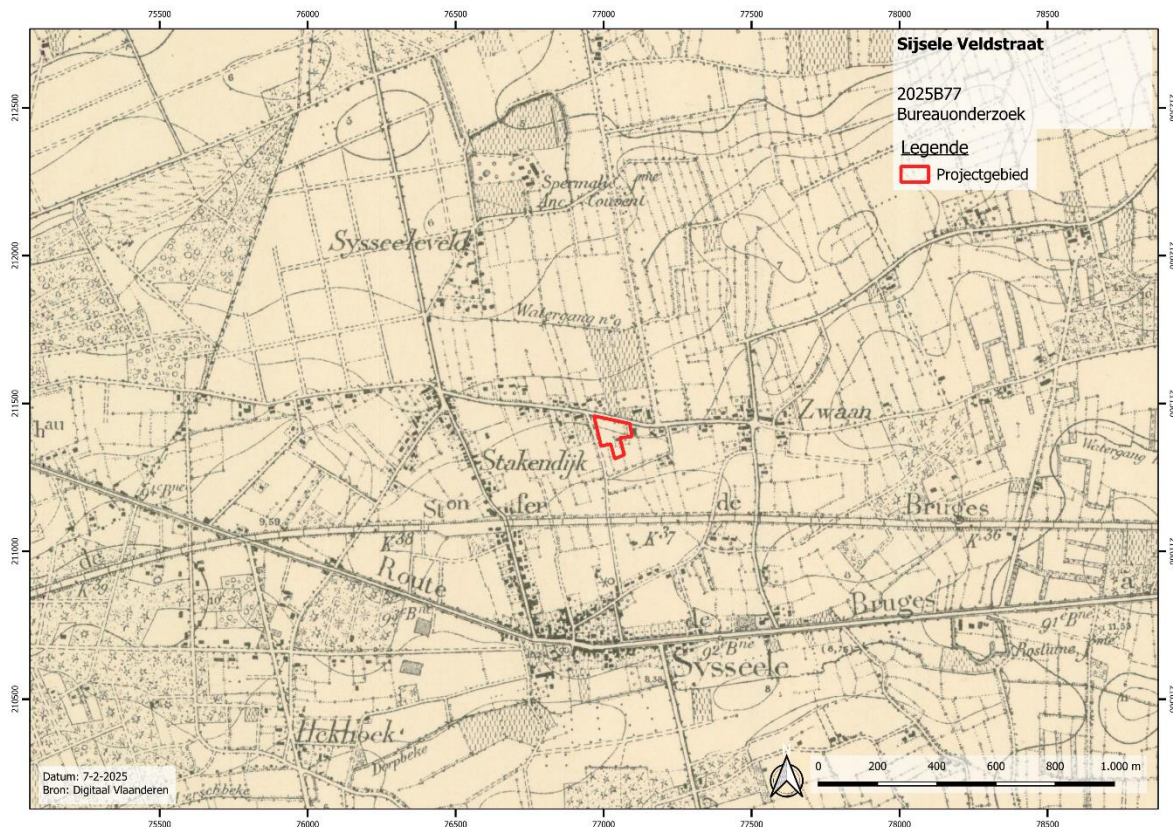
Figuur 20 Popp-kartaal (1842-1879) met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 21 Kaart Vandermaelen (1846-1854) en projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 22 Topografische kaart uit 1904 met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 23 Topografische kaart uit 1939 met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 24 Orthofoto uit 1971 met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)

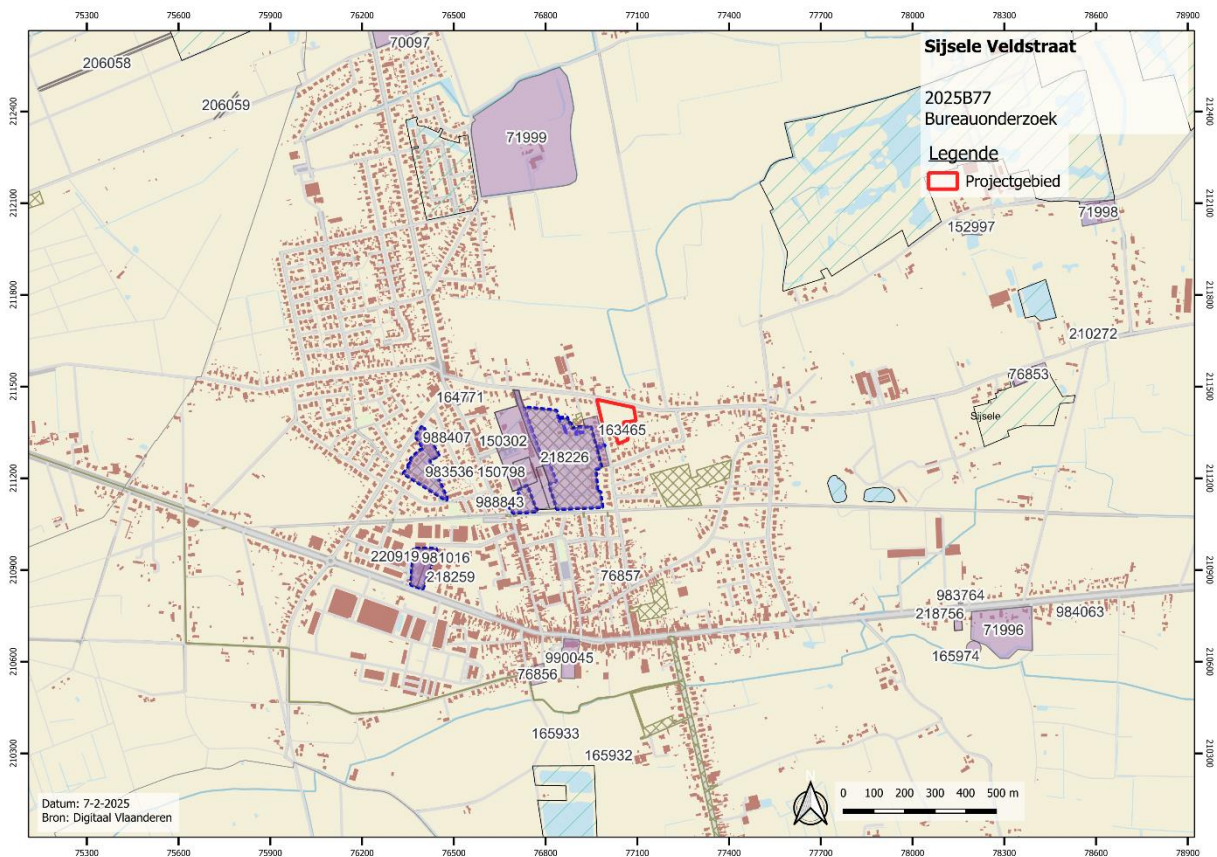
Figuur 25 Orthofoto uit 1979-1990 met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)

Figuur 26 Orthofoto uit 2012 met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)

4.6. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

De belangrijkste bron voor de archeologische gegevens werd bekomen via de waarnemingen in de databank van Onroerend Erfgoed. In onderstaande lijst worden de gekende waarden uit de in de omgeving van het plangebied opgesomd. Voor de interpretatie en met het oog op het formuleren van een goede archeologische verwachting van het plangebied wordt een onderscheid gemaakt tussen archeologische prospecties en opgravingen enerzijds en archeologische en historische indicatoren anderzijds.

Figuur 27 Uittreksel uit de centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: cai en geopunt)

4.6.1. ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIES EN OPGRAVINGEN

- **Cai 163465⁹**: net ten westen van ons plangebied werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Daarbij werden laatmiddeleeuwse grachten, greppels, paalkuilen en een poel gevonden. Dit werd geïnterpreteerd als off-site fenomenen waarbij geen verder onderzoek werd geadviseerd.

⁹ [Nieuwe weg | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

- **Cai 218226¹⁰**: Archeologische opgraving ten westen van ons plangebied. In het noordelijk deel van het projectgebied zijn verspreid over vier werkputten de resten aangetroffen van een goed bewaard Gallo-Romeins grafveld dat was opgebouwd uit minimum zeven enclos waarbinnen en -rond een totaal van 86 crematiegraven zijn aangelegd. Op basis van de morfologische kenmerken kunnen deze tot de brandrestengraven gerekend worden (84 stuks). Twee stuks echter behoren tot het type van het beenderpakgraf. Zowel ten oosten als ten westen van het grafveld werden de restanten van in totaal drie palissades aangetroffen die het monumentale karakter van de site nog meer bekrachtigen.

Centraal en in het zuiden van het projectgebied zien we de ontwikkeling van een volmiddeleeuwse nederzetting met meerdere erven die ook buiten de grenzen van het projectgebied in het westen verder te volgen is (onderzoek 2010). Ook naar het oosten lijkt dit door te lopen zoals het vooronderzoek van Raakvlak heeft uitgewezen. Maar door vrijgave kan er over de verdere opbouw en indeling hiervan niets meer gezegd worden. Het vondstmateriaal toont ons een heel gesloten geheel dat de occupatie plaatst tussen het 1ste kwart en 3de kwart van de 12de eeuw n.Chr. De opvulling van de structuren heeft plaatsgevonden in een heel vlug tempo en moet gebeurd zijn in het 3de kwart van de 12de eeuw. De ingebruikname en ontwikkeling van de site heeft plaatsgevonden in één generatie (25 tot 35 jaar). Opmerkelijk hierbij is de uitgebreidheid van de vele erven die samen een grotere boerengemeenschap gaan vormen (een klein dorp) gelegen langs een noordoost-zuidwest gerichte verkeersas maar die slechts één generatie aanwezig zijn geweest.

Het eerste erf ten noorden van het wegtracé wordt gevormd door drie driebeukige gebouwplattegronden, vier bijgebouwen, vier waterputten, één waterkuil en 20 artisanale kuilen.

Ten zuiden van erfzone 1 en onmiddellijk aansluitend hierop tekent zich een tweede zone met nederzettingssporen af. We zien hier een gelijkaardige indeling die is opgebouwd uit de klassieke elementen van hoofdgebouw (drie stuks), twee bijgebouwen, één waterput, drie waterkuilen, een poel/drenkker met inloop, één vermoedelijke hooiopper en artisanale kuilen (zes stuks).

In het uiterste zuiden van het projectgebied lijkt er zich een derde bewoningskern te ontwikkelen. Het kan niet als een volledig apart systeem gezien worden gezien zijn doorloop naar het noorden en inwerking in de tweede erfzone.

¹⁰ [Damme Stakendijke | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Figuur 28 Het allesporenplan geprojecteerd op het DMHV van de opgraving Sijsele Stakendijke. (bron: [Opgraving Damme Sijsele Stakendijke | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#))

- **Cai 150302¹¹ en 150798:** Aanleiding was de bouw van een woon- en verzorgingscentrum. De eerste fase van het onderzoek bestond uit een terreinverkenning door middel van proefsleuven (Cai 150302). Behalve een postmiddeleeuws ruraal grachtencomplex, werden één of meerdere erven uit de Romeinse en middeleeuwse periode aangesneden. De Romeinse sporen concentreerden zich duidelijk in het noordelijk gedeelte van het plangebied; de middeleeuwse sporen in het zuidelijk gedeelte. Op basis van de resultaten van het vooronderzoek werd beslist om over te gaan tot een vlakdekkende opgraving (Cai 150798). Dat onderzoek bevestigde de aanwezigheid van twee nederzettingen, een eerste uit de Romeinse periode en een tweede uit de middeleeuwen:
 - De Romeinse site is een nederzetting die bestaat uit enkele boerderijen, over een areaal waarvan de begrenzing niet kon worden vastgesteld. De site is te dateren in de

¹¹ [Stakendijke \(SIJ09ST\) | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) en [Stakendijke \(SIJS-ST-10\) | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

periode 2de-3de eeuw. Oversnijdingen tussen de verschillende woonkernen werden niet waargenomen, maar ook de gelijktijdigheid van de boerderijen kan niet aangetoond worden. Wel moet er een zekere fasering geweest zijn, gezien de talrijke sporen van verbouwingen aan de individuele gebouwen. De aangetroffen structuren groeperen zich in gebouwplattegronden (en talrijke paalsporen die niet aan een gebouw kunnen worden toegewezen), waterputten, kuilen en greppels. De aangetroffen huisplattegronden waren éénschepig en lijken te zijn aangelegd en georiënteerd op een wellicht zuid-noord lopende aarden weg die de nederzetting mogelijk met de Veldstraat-Antwerpse Heirweg verbond. Deze aarden weg bevond zich waarschijnlijk ten oosten of westen van de site.

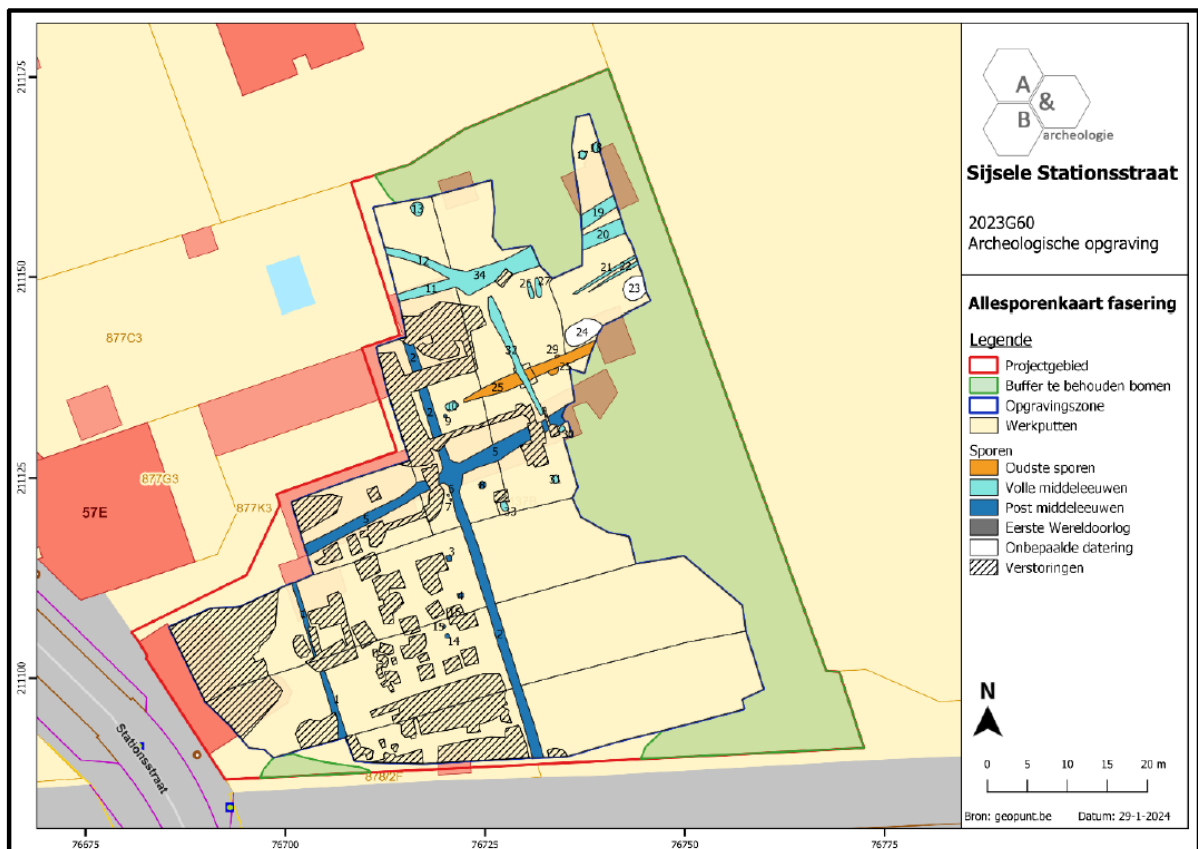
- De site uit de middeleeuwen kan beschouwd worden als een individuele landbouwexploitatie die al dan niet volledig door middel van perceelsgreppels wordt afgebakend, een zogenaamd “Einzelhof”. De grachten die het erf afbakenden konden echter slechts gedeeltelijk gelokaliseerd worden binnen de begrenzing van het opgravingsterrein. Ook hier groepeerden de structuren zich in gebouwplattegronden, waterputten, kuilen en greppels. De eigenlijke kern van het erf behelst een duidelijk afgebakend woonerf waarbinnen onder meer de paalkuilen van twee driebeukige hoofdgebouwen, één tweebeukig bijgebouw en enkele waterputten werden aangetroffen. De driebeukige gebouwen vertoonden een oversnijding, waaruit kan afgeleid worden dat de bewoning tenminste in twee fasen kan worden ingedeeld. Ten oosten van het woonerf bevonden zich een kleiner gebouw en een vierpostenspieker, vermoedelijk met als functie de opslag van goederen. Ten westen van het woonerf bevonden zich een aantal systematisch ingeplante kuilen. Mogelijk dienden deze als vorstvrije silo's voor de opslag van bepaalde tuinbouwproducten. De nederzetting dateert uit de 11de-begin 13de eeuw. Een fijnere datering en fasering was niet mogelijk. De resultaten van het onderzoek vormen een duidelijke bevestiging van de dichte bewoning op de zandrug tussen Brugge en Aardenburg. Een verband met het reeds vroeg vermelde Sijsele werd niet gevonden, maar toch kunnen in de omgeving ook sites uit de Merovingische en Karolingische periode verwacht worden. Bij het onderzoek van zowel de Romeinse als de volmiddeleeuwse bewoningskernen is gebleken dat het volledige nederzettingsareaal niet volledig in kaart kon worden gebracht. In beide gevallen liepen de sporen duidelijk door in oostelijke richting, dus binnen het huidige projectgebied. De verwachting is dan ook dat er bij de ontwikkeling van dit terrein opnieuw archeologische resultaten zullen aangetroffen worden.

- **Cai 988843¹²**: Uit de landschappelijke boringen blijkt dat in het grootste deel van het plangebied een A-C bodemopbouw aanwezig is. Van de ooit aanwezige podzol is slechts zeer plaatselijk een verbruiningshorizont bewaard gebleven. Het archeologisch vlak werd aangetroffen op een diepte van 60 tot 70cm en bestaat uit een licht tot donkergele C-horizont. Er werden geen aanwijzingen aangetroffen voor een mogelijke steentijdsite. Gedurende het proefsleuvenonderzoek kwamen 39 sporen aan het licht. De sporen zijn verspreid over het volledige plangebied, er kan niet van een bepaalde concentratie gesproken worden. In het zuidoostelijk deel is de densiteit aan sporen wel lager te noemen. De sporen kunnen onderverdeeld worden in paalsporen, greppels, grachten en kuilen waarvan de meerderheid in de Romeinse periode tot volle/late middeleeuwen te dateren zijn. Daarnaast werden nog enkele grachten aangetroffen die te relateren zijn aan perceelsgrachten zoals te zien op enkele 19de-eeuwse kaarten. Sporen van begraving werden niet aangetroffen. Ook waterhoudende structuren werden niet aangetroffen, maar kunnen wel aanwezig zijn in het plangebied. Naar analogie met de opgravingen ten oosten van het plangebied maken ze waarschijnlijk deel uit van één of meerdere erven uit de Romeinse periode tot late middeleeuwen. Vanwege de relatieve afwezigheid van vondstmateriaal kan mogelijk eerder een datering in de volle middeleeuwen naar voren geschoven worden. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek sluiten aan bij de resultaten van eerder uitgevoerde archeologische onderzoek in de omgeving waar resten van gefaseerde erven uit de Romeinse periode en volle middeleeuwen en begraving uit de Romeinse periode werden aangesneden. In het volledige plangebied is een archeologische site aanwezig. Daaropvolgend werd een archeologische opgraving¹³ uitgevoerd. De oudste sporen worden oversneden door een 13de-eeuwse greppel maar konden wegens het gebrek aan vondstmateriaal niet met zekerheid gedateerd worden. Het is niet uitgesloten dat ze eveneens tot de volmiddeleeuwse site behoren die in 2010 meteen ten noordoosten van het plangebied werd aangesneden. Enkele andere sporen uit de huidige opgraving kunnen eveneens met dit woonerf in verband gebracht worden. Zo werden drie kuilen aangesneden die deel uitmaken van de eerder aangetroffen artisanale zone. De precieze functie van de kuilen is tot op heden echter onduidelijk. Het zou kunnen gaan om een soort van silo's of rijpingskuilen, maar ook om sporen van artisanale aard, bijvoorbeeld gerelateerd aan de wolnijverheid of vlasbewerking. Het natuurwetenschappelijk onderzoek kon tot nog toe weinig nieuwe inzichten verschaffen in de functionaliteit van deze sporen. Wel is duidelijk dat ze doorgaans een gelijkaardige vorm en opbouw, bestaande uit drie op elkaar volgende

¹² [Stationstraat | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

¹³ [Opgraving Damme Sijsele Stationsstraat | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

vullingspakketten, kennen. Naast deze artisanale kuilen behoren ook enkele andere kuilen en greppels tot de volmiddeleeuwse site. Enkele van de greppels kunnen wellicht gezien worden als de zuidelijke grens van de artisanale zone, en mogelijk eveneens van het woonerf als geheel. In het zuidelijke deel van het terrein werden immers geen volmiddeleeuwse sporen meer aangetroffen, wat suggereert dat het woonerf wellicht inderdaad niet verder doorloopt. De overige sporen binnen het plangebied zijn van recentere datum. Zo werden enkele greppels aangesneden die overeenkomen met de 19de-eeuwse perceelsgrenzen zoals aangegeven op de Atlas der Buurtwegen en de kaart van Popp. Enkele kuilen konden op basis van hun scherpe aflijning en vulling eveneens aan een recenter verleden worden toegeschreven. Het jongste, archeologisch relevante spoor betreft een kleine kuil, gevuld met kogels, kogelhulzen, kogelpunten en clips. Het gaat om een munitiedump uit de Eerste Wereldoorlog.

Figuur 29 Allesporenplan opgraving Sijsele Stationstraat. (bron: [Opgraving Damme Sijsele Stationsstraat | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#))

- **Cai 983536¹⁴**: Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek werd in het centrale deel van het terrein een B-horizont aangeboord, die plaatselijk varieert in bewaringsdikte. Gezien de aanwezigheid van de B-horizont en de verhoogde kans op steentijd in deze regio, werden verder verkennende boringen uitgevoerd in deze zone.

Tijdens het verkennend archeologisch booronderzoek werden echter geen arte- en/of ecofacten of andere archeologische indicatoren aangetroffen. De kans op de aanwezigheid van een *in situ* bewaarde steentijd artefactensite kan zeer laag worden ingeschat.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 42 archeologische sporen opgetekend en geregistreerd. De sporen kunnen onderverdeeld worden in (paal)kuilen, grachten, greppels, sporen van landbouwteelt, een hooiopper en een natuurlijk spoor. De sporen kunnen gezien hun vulling, inclusies in de vorm van baksteenbrokjes, aflijning, ... gedateerd worden in de middeleeuwen tot nieuwe tijd. Het gros van de sporen situeert zich binnen het noordelijke deel van het terrein. Het zuidelijke weiland leverde, met uitzondering van een enkele greppel, geen sporen op. Vooral in het noordelijke deel situeren zich de oudste volmiddeleeuwse sporen, waaronder een hooiopper omgeven door landbouwsporen en enkele bewoningssporen. Bijkomend grenzen grachten en greppels de verschillende percelen af. Oudere sporen voor de middeleeuwen werden echter niet aangetroffen.

De aanwezigheid van een hooiopper, wellicht uit de volmiddeleeuwse periode, wijst op landbouwactiviteiten op deze plaats. Daarbij aansluitend werden sporen van landbouwteelten geattesteerd in de vorm van beddenbouw en smalle parallelle greppels/bouwworen. Ten noorden hiervan wijzen enkele paalkuilen en kuilen op bewoning. Volgend op het proefsleuvenonderzoek werd een archeologische opgraving uitgevoerd¹⁵ (Cai 988407). Het onderzoek bracht sporen aan het licht uit de middeleeuwse periode, waaronder drie hooioppers, greppels/grachten, een waterkuil en enkele paalkuilen. In het sporenbestand kan bovendien een fasering opgesteld worden op basis van de oversnijdingen. Zo behoren twee hooioppers tot de oudste fase gevolgd door een volgende fase met een grote hooiopper omgeven door afbuigende afwateringsgreppels. In het grachtencomplex is ook een opeenvolging waar te nemen waarbij de noordelijke grachten van een jongere datum zijn dan deze centraal in de opgravingszone. In de noordoostelijke hoek werden enkele paalkuilen aangesneden die wijzen op bewoning, die wellicht te situeren is verder ten noorden en ten oosten van de opgravingszone. De site zelf kan eerder gezien worden als deel van een achtererf met bijstructuren (zoals de hooioppers en een waterkuil)

¹⁴ [Zwinstraat | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

¹⁵ [Zwinstraat | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) en [Opgraving Damme Sijsele Zwinstraat | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

en perceelsindelingen die horen tot een middeleeuws boerenerf. Op basis van het vondstmateriaal dient dit erf gedateerd te worden tussen de vroege 13de en late 15de eeuw. Tijdens de opgraving werden in totaal 68 scherven ingezameld met een totaalgewicht van 622g. Binnen het aardewerkensemble komen vijf groepen voor, meer bepaald grijs aardewerk, vroegrood aardewerk, rood geglazuurd aardewerk, Paffrath aardewerk en steengoed. Grijs aardewerk vormt de grootste groep, gevolgd door vroegrood aardewerk. Rood geglazuurd, Paffrath en steengoed komen beperkt voor. Er werden monsters genomen voor palynologie en macrobotanisch onderzoek waarop een assessment werd uitgevoerd maar geen verder onderzoek.

- **Cai 164771¹⁶**: Tijdens een proefsleuvenonderzoek naar aanleiding van de bouw van een meergezinswoning werden een gracht uit de Romeinse periode en twee 19de eeuwse perceelsgrachten aangetroffen.
- **Cai 218259¹⁷**: proefsleuvenonderzoek met 40-tal sporen uit de volle middeleeuwen, waarschijnlijk een nederzetting. Vervolgonderzoek is voorzien. In totaal zijn 42 sporen aangetroffen, waaronder 1 kuil, 20 paalkuilen en 21 grachtsegmenten. Op basis van het aangetroffen aardewerk zijn de aangetroffen sporen voorlopig gedateerd in de volle middeleeuwen.
- **Cai 220919¹⁸**: Het proefsleuvenonderzoek werd opgedeeld in 2 fases. Proefsleuvenonderzoek van de eerste fase heeft als projectnummer 2017F264 en nota ID5397. Fase 2 van het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd na de archeologische opgraving binnen de geadviseerde zone van fase 1.

Uit het proefsleuvenonderzoek van de eerste fase en de opgraving bleek duidelijk dat er zich een volmiddeleeuws erf op het terrein bevond. Het hoofdgebouw dat in die eerste fase slechts deels werd aangetroffen loopt in dit gedeelte verder. Het aangetroffen aardewerk betreft alle grijs aardewerk, te dateren rond de 10de-12de eeuw. Een noordoost-zuidwest georiënteerd driebeukig gebouw. Op basis van de gegevens uit de opgraving van de zone ten oosten van parking wordt de lengte van het gebouw geschat op ca. 20,50 m en de breedte op ca. 7,50 m. Direct ten noordwesten van het hoofdgebouw kon een vrij omvangrijke grillige structuur van minstens 9 m bij 5 m herkend worden. De vulling was sterk homogeen en vrij organisch. Op deze structuur komen enkele greppelsegmenten toe. Gezien de beperkte diepte (15 cm) en de ligging direct naast het hoofdgebouw kan het spoor mogelijk geïnterpreteerd worden als trampling zone van vee of een ondiepe drinkpoel. Uit de vulling

¹⁶ [Stationsstraat | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

¹⁷ [Dorpstraat I | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

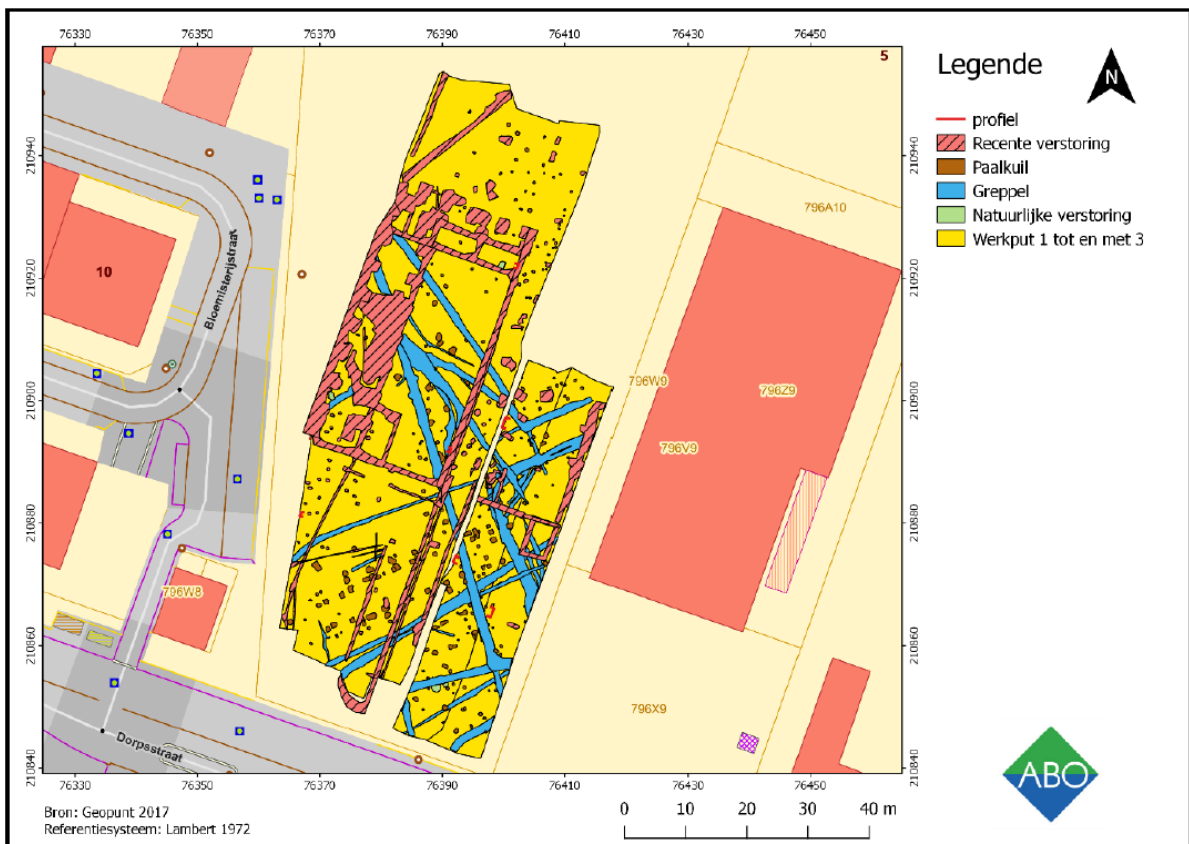
¹⁸ [Dorpsstraat II | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

van dit spoor werden zowel scherven in grijs als in rood geglazuurd aardewerk ingezameld. Het spoor kan op die manier gedateerd worden in de late middeleeuwen, maar gezien de ligging direct naast het hoofdgebouw wordt verwacht dat deze structuur eerder gelijktijdig is met de vol middeleeuwse bewoning.

- **Cai 981016¹⁹**: Het onderzoek, dat in twee fasen werd uitgevoerd, wees op de aanwezigheid van een gedeelte van een volmiddeleeuwse individuele landbouwuitbating (zgn. “*Einzelhofe*”) gesitueerd ter hoogte van de licht verheven en dus droge dekzandrug van Gistel-Maldegem-Stekene-Verrebroek. Ter hoogte van de voormalige parking langs de Dorpsstraat kon een gedeelte van een door middel van greppels omzoomd woonerf met een noordoost-zuidwest gericht hoofdgebouw onderzocht worden. Het hoofdgebouw kenmerkt zich door een langgerekte 31m lange houtbouw, bestaande uit een 24m lang en 7,5m breed drieschepig gedeelte en een westelijk éénschepig deel met een lengte van 7m en breedte van 5m. Langsheen de noordelijke zijde van het hoofdgebouw werd een vierpostenspijker ingepland. Binnen dezelfde perceelsafbakening, bevindt zich onmiddellijk ten noorden van het hoofdgebouw, nog een kleine vierkante vierpostenspijker. Een tweede iets ruimere vierpostenspijker kan gesitueerd worden ten noorden van het centrale woonerf. Ten zuiden van het woonerf met de drieschepige constructie, gescheiden door een perceelsgreppel, werd een tweede erf/perceel deels onderzocht waarbinnen een tweede houtbouw werd vastgesteld dat in verband kan gebracht worden met een zespostenspijker. De spijker vertoont duidelijke dezelfde noordoost-zuidwest gerichte oriëntatie als het drieschepige hoofdgebouw. Verder wordt de site gekenmerkt door een opeenvolging van perceelsgreppels die wijzen op afgebakende percelen. De verschillende oversnijdingen vastgesteld in de greppelstructuren wijzen op meerdere chronologische fasen. Wat de materiele cultuur betreft kwam er slechts zeer weinig aardewerk aan het licht dat tevens sterk gefragmenteerd werd aangetroffen. Het betreft uitsluitend lokaal/regionaal grijsgebakken aardewerk met zandverschraling. Slechts drie randfragmenten kunnen in verband gebracht worden met een vormtype en wijzen op de aanwezigheid van kogelpotten en open kommen of braadpannen. Andere groepen zoals lokaal/regionaal vervaardigd vroeg rood aardewerk of importaardewerk zoals Rijnlands roodbeschilderd of Maaslandse waar werden niet aangetroffen. Op basis van het drieschepige gebouwplattegrond én de technotypologische kenmerken van het aangetroffen aardewerk kan de site in de volle

¹⁹ [Dorpsstraat III | Inventaris Onroerend Erfgoed, Opgraving Damme Sijsele Dorpsstraat | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed, Opgraving Damme Sijsele, Dorpsstraat, Fase 2 | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

middeleeuwen gedateerd worden en meer bepaald in de volle 12de tot eerste helft van de 13de eeuw.

Figuur 30 Opgraving aan de Dorpsstraat, allesporenplan. (bron: [Opgraving Damme Sijsele, Dorpsstraat, Fase 2 | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#))

- **Cai 218756²⁰**: Archeologisch onderzoek naar aanleiding van een nieuwbouw. Er werden vondsten uit verschillende periodes aangetroffen. In totaal werden 979 vuurstenen artefacten gerecupereerd. Nagenoeg alle stukken zijn gemaakt op een fijnkorrelige vuursteen met vrij homogene donkergrijze tot geelbruine kleur. Sporen van vijf gebouwplattegronden. Aan de hand van het gerecupereerde materiaal varieert de datering van deze gebouwen van 11de tot 13de eeuw.
- **Cai 983764²¹**: Het onderzoek leverde weinig archeologisch relevante sporen op. Hoewel er in de ondergrond restanten van een (deels vergraven) podzol aangetroffen zijn, kon er geen prehistorisch materiaal teruggevonden worden zoals eerder aan de overzijde van de Gentse Steenweg. De mogelijkheid bestaat natuurlijk dat de prehistorische aanwezigheid nooit dit perceel reikte.

²⁰ [Gentse Steenweg | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

²¹ [Gentse Steenweg | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

- **Cai 984063²²**: De drie proefsleuven – aangelegd op 13/08/2013 – leverden weinig archeologisch relevante sporen op. In de eerste proefsleuf werd één paalspoor uit de Romeinse tijd gevonden. Het spoor is vrij vaag afgelijnd en opgevuld met licht bruin zand met enkel houtskoolspikkels. Na het couperen werd een diepte van 14 cm vastgesteld. Verspreid over de sleuven werden ook enkele fragmenten Romeins aardewerk ex-situ aangetroffen. Het weinige gerecupereerde aardewerk heeft een sterk zandig, donkergrijs tot zwart baksel met enkele grote kwartskorrels. Aan de binnenzijde zijn sporen van de oorspronkelijke gladding zichtbaar. De drie profielen tonen een vrij uniforme stratigrafie: onder de dikke bewerkingslaag liggen een asgrijze uitlogingslaag en een licht humeuze ijzeraanrijkingshorizont. Deze natuurlijke pakketten zijn mogelijks het restant van een podzol. Hieronder bevindt zich de ongestoorde C-horizont. Alhoewel het perceel visueel opgedeeld kan worden in drie stukken (een voortuin, een verwilderde tuin met een tuinberging en een rommelige zone achter deze berging), is enkel het centrale deel onderzocht. De voortuin diende tot voor kort als boomkwekerij. Hierdoor zijn in het bijzonder de toplaag van de podzol en een aanzienlijk stuk van de uitlogingslaag (E-horizont) – vergraven. Daarom was de aanleg van een proefsleuf hier weinig zinvol. De zone achter de tuinberging was ontoegankelijk en is bijgevolg ook niet onderzocht. Metaaldetectie leverde, naast hoofdzakelijk jachtmunitie, ook een aantal gesmede nagels, recente knopen en enkele onherkenbare geroeste ijzeren voorwerpen op. Die laatste categorie zijn niet verder identificeerbaar. Een datering is niet gegeven. Vermoedelijk gaat het om recente vondsten.

²² [Gentse Steenweg 33 | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

4.6.2. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE INDICATOREN

Luchtfotografie:

- **Cai 153997²³**: ten noordoosten van ons plangebied. Circulaire structuur met een diameter van 35m.

Losse vondst/toevalsvondst:

- **Cai 70097²⁴**: ploegsporen uit de neolithische periode? Silexartefacten (o.a. een pijlpunt en enkele afslagen) en aardewerk. Deze worden door Van Acker als midden-neolithisch bestempeld.

Site met walgracht/molen/kasteel/kerk/abdij

- **Cai 71998²⁵**: Historische, oorspronkelijk omwalde, hoeve met 18de-eeuws woonstalhuis. De geschiedenis van de hoeve klimt minimaal op tot het laatste kwart van de 17de eeuw.
- **Cai 77999²⁶**: De Spermalieabdij te Sijsele vindt haar oorsprong in de oprichting ca. 1200 van een kapel ter ere van Sint-Pieter op het grondgebied van Slijpe door een edelvrouw Gela, dit met de bedoeling er een klooster te stichten. Grafelijke ambtenaar Egidius van Breedene (ca. 1180-1270), die in dienst werkt van de graaf en een landgoed bezit naast het slot van Male (Sint-Kruis), koopt in 1228 het domein Spermalie. In juli 1239 schenkt hij zijn domein aan de Cisterciënzerorde, op voorwaarde dat deze hun klooster van Slijpe naar Sijsele verhuizen. Ca. 1300 wordt de abdijhoeve opgericht op het neerhof, ten westen van de abdijgebouwen. Tijdens de geuzenstrijd in 1578-1579 wordt de Spermalieabdij volledig verwoest; de kloosterzusters wijken uit naar de refuge van de abdij van Ter Duinen in Brugge. De abdijgebouwen worden niet meer herbouwd. Men maakt gebruik van de bouwresten voor herstellingswerken aan de eveneens vernielde oude Sint-Martinuskerk en voor het optrekken van hun nieuwe abdij in Brugge; later o.m. voor de verhoging van de dorpsmolen of "Molen Lievens" in 1890.

²³ [Hansbekeveer Circulaire structuur 029 | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

²⁴ [Brieversweg I | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

²⁵ [Doornstraat 19 | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

²⁶ [Spermalieabdij | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Enkel de abdijhoeve blijft bestaan. Op de plaats waar vroeger de abdij heeft gestaan, werd recent een kapel opgericht gewijd aan O.-L.-V. van Spermalie. historisch omwalde hoeve opgericht ca. 1300 als abdijhoeve horend bij de in 1241 gestichte Spermalieabdij, verwoest in 1578-1579. Enkel de abdijhoeve blijft bestaan. 1243-1578.

- **Cai 76857²⁷**: In het kader van de bloeiende landbouwnijverheid vanaf het begin van de 19de eeuw, wordt de molen in 1820 opgericht op een nieuwe molensite, dit in tegenstelling tot de meeste andere 19de-eeuwse molens op Sijseels grondgebied, die worden opgericht op een site waarop in de middeleeuwen reeds een houten staakmolen staat. De molen wordt ca. 1890 verhoogd met een molenzolder om de windvang te verbeteren, dit omwille van de omliggende hogere bebouwing en bomen. Hiervoor wordt briksteen gebruikt afkomstig uit de ruïnes van de Spermalieabdij (cf. Spermalieweg). In 1930, volgens sommige bronnen in 1946, laat burgemeester-molenaar Edmond Lievens het wiekenkruis (vlucht 25 m) en de molenkap afnemen. Kort erna sloop men de toegevoegde bovenzolder. De molen wordt afgedekt met een betonplaat en doet nog tot 1956 dienst als mechanische maalderij met armgasmotor. In de jaren 1990 wordt de ingekorte romp gerenoveerd en voorzien van een vastliggende mansardedak die de vorm simuleert van een molenkap. Thans herbestemd als woning en geïntegreerd in recent wooncomplex.
- **Cai 990045²⁸**: Sint-Martinuskerk. Voor zover bekend, bestaan er vóór 800 er in het Brugse Ommeland slechts twee parochies, met name Sijsele en Snellegem, die beide teruggaan op grote uitgestrekte Frankische domeinen uit de 6de eeuw, gelegen in de zandstreek en van elkaar gescheiden door de Reie. Kerkelijk maakt het gebied deel uit van het bisdom Noyon-Doornik. Het uitgestrekte domein Sijsele wordt in de 9de eeuw grafelijk bezit onder de eerste graaf van Vlaanderen, Boudewijn I, die dit circa 862 schenkt aan het Sint-Maartenskapittel van Utrecht. Vóór 875 bestaat er wellicht reeds een bedehuis gewijd aan Sint-Martinus en gebouwd als burchtkapel op het domein van de Heer van Sijsele. Vermoedelijk in de eerste helft van de 11de eeuw wordt een Romaanse Sint-Martinuskerk opgetrokken als hoofdkerk van de parochie Sijsele. Het is een kruiskerk met een spitse Romaanse vieringtoren en drie altaren: het hoogaltaar voor Sint-Martinus en twee bijaltaren, één voor Sint-Sebastiaan en één voor Sint-Anna. Deze kerk wordt afgebeeld op de kaart van Pieter Pourbus (1561-1571). In 1559 wordt de parochie Sijsele bij het nieuw opgerichte bisdom Brugge gevoegd. Tijdens de geuzenstrijd in 1578 wordt de Sint-Martinuskerk verwoest. Erna gebeuren

²⁷ [Dorpsmolen/Lievens Molen | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

²⁸ [Sint-Martinuskerk | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

herstellingswerken, onder meer in 1611 aan de voorkerk met gerecupereerd bouwmateriaal afkomstig van de oude kloostergebouwen van de verwoeste Spermalieabdij.

- **Cai 76856²⁹**: Op de plaats van de huidige hoeve zou in de 6de eeuw een hoeve gebouwd zijn op een domein dat eigendom is van de Frankische koningen. In de 1ste helft van de 11de eeuw wordt, onder één van de Elzasser graven, een indrukwekkende waterburcht een 100-tal meter ten zuidwesten van de kerk gebouwd, het z.g. "Hof van Sijsele" als onderkomen voor de Heren van Sijsele. Ca. 1238-1240 eerste vermelding van Wouter of Walter van Siezele, erfelijk schout van Brugge; na zijn overlijden in 1258 is zijn opvolger Jan van Sijsele, grootbaljuw van Ieper. Om hun status hoog te kunnen houden, dienen de Heren van Sijsele in de loop der tijd grote delen van hun grond te verkopen, o.m. aan de Heren van Oostkerke, Viven en Praet. Op initiatief van gravin Margaretha van Constantinopel wordt in 1275, ondanks verzet, een groot deel van de heerlijkheid Sijsele onteigend om Brugge te kunnen voorzien van een tweede, grotere grachtengordel. Hierna kiest Jan, Heer van Sijsele, bij de opstand van Vlaanderen tegen de Franse koning op het einde van de 13de eeuw, partij voor de koningsgezinde Ieliaards, waarna in 1302 zijn kasteel verwoest wordt onder bevel van Willem van Gullik, die samen met Pieter de Coninc ook het nabijgelegen kasteel van Male verwoest. Op 23 oktober 1303 wordt door waarnemend graaf van Vlaanderen Filips van Thiette de heerlijkheid Sijsele verbeurd verklaard en bij de stad Brugge gevoegd; de inwoners worden Brugse poorters en de eigendommen van de Heren van Sijsele blijven grafelijk domein tot in 1360. Ofschoon na 1305 de heerlijkheid terug wordt opgericht, wordt het kasteel van Sijsele niet meer heropgebouwd. Het reliëf in de bodem een 100-tal meter ten zuiden van de schuur getuigt nog van de ruïne waarvan eeuwenlang stenen worden gerecupereerd. De waterburcht wordt in de 1ste helft van de 11de eeuw opgericht. In 1302 wordt deze verwoest.
- **Cai 71996³⁰**: In de 9de eeuw staat hier vermoedelijk een houten constructie met cirkelvormige gracht en aarden wal. In de 10de of 11de eeuw wordt deze site versterkt als "vluchtburcht", deel van de verdedigingslinie tegen invallende Noormannen, die zich uitstrekt ten zuiden van de kustlijn van Oostende over Oudenburg, Snellegem, Brugge en Male en verder oostwaarts tot aan Aardenburg. In de loop van de 12de eeuw groeit het goed uit tot een Romaanse waterburcht. In 1240 eerste vermelding van Eustachius, Heer van Rostune of "Ristune" en seneschalk bij het grafelijk hof van Vlaanderen, één van de zonen van de Heren van Leerne die het goed gekocht hebben in het begin van de 13de eeuw. Op Ferrariskaart (1770-1778) vermelding van "Rostine" en weergave van tweeledige omwalling

²⁹ [Hof van Sijsele | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

³⁰ [Hoeve Rostune | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

die het opperhof scheidt van het neerhof. Bij de aanleg van de steenweg van Brugge naar Gent in de tweede helft van de 18de eeuw, worden de grachten van Rostune deels gedempt. Het kasteel raakt in verval en verdwijnt vermoedelijk op het einde van de 18de eeuw, waardoor uiteindelijk nog de huidige hoeve overblijft, op de locatie van het oorspronkelijke neerhof. Kasteel verdwijnt in 18de eeuw, enkel huidige hoeve blijft bestaan.

- **Cai 76853³¹**: Op deze plaats staat vanaf ca. 1632-1633 een houten staakmolen, één van de molens die bij de ontwikkeling van de landbouwnijverheid in de 17de eeuw op het grondgebied van Sijsele worden opgericht voor het malen van graan. De molen wordt afgebeeld en vermeld als de "Alykerckemeulen" op de Ferrariskaart (1770-1778) en als de "Alkermolen" op de Atlas der Buurtwegen (1845). Z.g. naar de wijk "Allekerke (Akker)", gelegen ten oosten van de wijk "Den Doorn" en reeds vermeld op de kaart van Pieter Pourbus (1561-1571). Gebouwd in 1632-1633. In 1873 wordt de houten molen afgebroken.

5. SYNTHESE

5.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON

Op basis van de aardwetenschappelijke gegevens kunnen in het plangebied archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum voorkomen. De resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich als een spreiding van vondsten al dan niet met een sporenniveau. Resten uit deze perioden bevinden zich in een bewaarde paleobodem (B-horizont, begraven looppniveau) en manifesteren zich o.a. in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. Ons plangebied bevindt zich op de noordelijke zijde van een dekzandrug. In de omgeving van het gebied stromen ook verschillende kleinere beken. Binnen het plangebied kan mogelijk een bewaarde podzolbodem (Zcg) aanwezig zijn, anderzijds wordt ook een verbrokkelde B-horizont (Zdh) gekarteerd. Steentijdenvondsten werden gedaan ten oosten van ons plangebied ter hoogte van de Gentse Steenweg. Het potentieel op steentijdartefactensites kan als matig beschouwd worden.

Eventuele archeologische resten vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwste Tijden kunnen tevens voorkomen vanaf het maaiveld. Een eventueel sporenniveau is het beste zichtbaar vanaf de basis van het maaiveld of vanaf de mogelijk aanwezige B- horizont. Archeologische sites zijn gekend net ten westen van ons plangebied (bvb. Sijsele Stakendijke). Mogelijk loopt de bewoningsconcentratie

³¹ [Allekerkemolen/Oudeakkersmolen/Roelsmolen | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

verder ter hoogte van ons plangebied. Er is dus een heel hoge verwachting voor wat betreft grondsporen uit de periode van de Romeinse periode en (vol)middeleeuwse periode.

5.2. ONDERZOEKSVRAGEN

Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Rondom het plangebied duiden verschillende opgravingen en indicatoren op een verhoogd archeologisch potentieel voor de periodes vanaf de eerste landbouwersgemeenschappen. Vooral bewoningssporen uit de Romeinse en volmiddeleeuwse periode werden gevonden net ten westen van ons plangebied. Steentijdresten kunnen op basis van de landschappelijke en bodemkundige gegevens niet uitgesloten worden. Op historisch kaartmateriaal wordt het plangebied hoofdzakelijk afgebeeld als akkerland. Op de Ferrariskaart (1777) wordt een woonentiteit met boomgaard afgebeeld. Ons plangebied ligt langs de Veldstraat, een oude Romeinse handelsweg.

Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Er zijn geen gegevens bekend over eventuele verstoringen binnen het plangebied.

Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

/

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De opdrachtgever plant een verkaveling binnen het plangebied. Er moet derhalve rekening gehouden worden met een totale verstoring van het plangebied.

Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Om het potentieel op steentijdartefactensites en eventueel verstoorde zones op te sporen wordt een landschappelijk booronderzoek geadviseerd. Om de aanwezigheid van grondsporen op te sporen wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

6. SYNTHESE

De archeologienota werd opgesteld naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag met betrekking tot het verkavelen van gronden. Het plangebied situeert zich ter hoogte van Sijsele, een deelgemeente van de stad Damme in West-Vlaanderen en heeft een oppervlakte van 9980m². Op het grondgebied van Sijsele bevindt zich een belangrijke stuifzandrug die de gemeente van west naar oost doorkruist. Deze zandrug maakt deel uit van de grote duinenrug die van Gistel in het westen doorheen Sijsele en Maldegem in het oosten verder doorloopt tot het Waasland en de Antwerpse Kempen, en aldus de oude kustlijn volgt. De zandrug is in totaal meer dan 100km lang en lokaal tot 2km breed. Ons plangebied ligt aan de noordelijke zijde van deze zandrug. Het reliëf binnen het plangebied is relatief vlak met een TAW die schommelt tussen +7,75m en +8,75m TAW. Enkele waterlopen in de buurt zijn de Duinenbeek in het noorden, de Sint-Trudeleken in het zuiden.

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Rondom het plangebied duiden verschillende opgravingen en indicatoren op een verhoogd archeologisch potentieel voor de periodes vanaf de eerste landbouwersgemeenschappen. Vooral bewoningssporen uit de Romeinse en volmiddeleeuwse periode werden gevonden net ten westen van ons plangebied. Steentijdresten kunnen op basis van de landschappelijke en bodemkundige gegevens niet uitgesloten worden. Op historisch kaartmateriaal wordt het plangebied hoofdzakelijk afgebeeld als akkerland. Op de Ferrariskaart (1777) wordt een woonentiteit met boomgaard afgebeeld. Ons plangebied ligt langs de Veldstraat, een oude Romeinse handelsweg.

Op basis van de aardwetenschappelijke gegevens kunnen in het plangebied archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum voorkomen. De resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich als een spreiding van vondsten zonder sporenniveau. Resten uit deze perioden bevinden zich in een bewaarde paleobodem (B-horizont, begraven loopniveau) en manifesteren zich o.a. in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. Ons plangebied bevindt zich op de noordelijke zijde van een dekzandrug. In de omgeving van het gebied stromen ook verschillende kleinere beken. Binnen het plangebied kan mogelijk een bewaarde podzolbodem aanwezig zijn, anderzijds wordt ook een verbrokkelde B-horizont gekarteerd. Steentijdenvondsten werden gedaan ten oosten van ons plangebied ter hoogte van de Gentse Steenweg. Het potentieel op steentijdartefactensites kan als matig beschouwd worden.

Eventuele archeologische resten vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwste Tijden kunnen tevens voorkomen vanaf het maaiveld. Een eventueel sporenniveau is het beste zichtbaar vanaf de basis van het maaiveld of vanaf de mogelijk aanwezige B- horizont. Archeologische sites zijn gekend net ten westen van ons plangebied (Sijsele Stakendijke). Mogelijk loopt de bewoningsconcentratie verder ter

hoogte van ons plangebied. Er is dus een heel hoge verwachting voor wat betreft grondsporen uit de periode van de Romeinse periode en (vol)middeleeuwse periode.

7. BIBLIOGRAFIE

- <https://www.geopunt.be/kaart>
- <https://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

8. FIGURENLIJST

Figuur 1 Beslissingsboom, criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden, deel 1. (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed).....	4
Figuur 2 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt, NGI)	6
Figuur 3 Topografische kaart (detail) met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	7
Figuur 4 GRB-basiskaart met aanduiding deel van het plangebied en betrokken perceelnummers. (Bron: geopunt)	7
Figuur 5 Recente orthofoto met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	8
Figuur 6 Zicht op het plangebied vanaf de Veldstraat. (bron: google)	9
Figuur 7 Zicht op het plangebied vanaf de Nieuwe Weg. (bron: google)	9
Figuur 8 Uitsnede uit het verkavelingsplan. (bron: opdrachtgever)	11
Figuur 9 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Informatie Vlaanderen)	12
Figuur 10 Detail van het digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen. (Bron: Informatie Vlaanderen)	13
Figuur 11 Hoogteprofiel 1. (Bron: geopunt)	13
Figuur 12 Hoogteprofiel 2.	14
Figuur 13 Bodemerosiekaart met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	14
Figuur 14 Tertiair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	15
Figuur 15 Quartair geologische kaart met aanduiding van het plangebied. (Bron: geopunt)	17
Figuur 16 Bodemkaart met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	18
Figuur 17 Detail van de heraldische kaart van het Brugse Vrije van Pieter Pourbus uit 1561-1571, ...	25
Figuur 18 Kaart van Ferraris (1777) met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	26
Figuur 19 Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	26

Figuur 20 Popp-kaart (1842-1879) met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	27
Figuur 21 Kaart Vandermaelen (1846-1854) en projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	27
Figuur 22 Topografische kaart uit 1904 met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	28
Figuur 23 Topografische kaart uit 1939 met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	28
Figuur 24 Orthofoto uit 1971 met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	29
Figuur 25 Orthofoto uit 1979-1990 met projectie van het plangebied. (Bron: geopunt)	29
Figuur 26 Orthofoto uit 2012 met projectie van het plangebied. (bron: geopunt)	30
Figuur 27 Uittreksel uit de centraal archeologische inventaris met projectie van het plangebied. (bron: cai en geopunt)	31
Figuur 28 Het allesporenplan geprojecteerd op het DMHV van de opgraving Sijsele Stakendijke. (bron: Opgraving Damme Sijsele Stakendijke Archeologieportaal Onroerend Erfgoed)	33
Figuur 29 Allesporenplan opgraving Sijsele Stationstraat. (bron: Opgraving Damme Sijsele Stationsstraat Archeologieportaal Onroerend Erfgoed)	36
Figuur 30 Opgraving aan de Dorpsstraat, allesporenplan. (bron: Opgraving Damme Sijsele, Dorpsstraat, Fase 2 Archeologieportaal Onroerend Erfgoed)	40